

יו"ל ע"י מכון
"עטרת הסולם"

להוצאת וחידוש ספרי הסולם
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר מוהרי"י שליט"א
אבן עזרא 4 ב"ב, טל: 03-6192872

בני היכלא

25 עמ'

גליון כ"ה - פר' ויקרא

פניני זוהר
לפר' ויקרא

לב נשבר לעומת לב גאה

(משפטים, סולם אות ר"ס-רס"ב) - עמ' י"ג

עורי צפון ובזאי תימן

(ויקרא, סולם אות קס"ג-קס"ד) - עמ' י"ד

עושה שלום במרומיז

(ויקרא, סולם אות קצ"ב, קס"ד) - עמ' טו

ים המלח

(ויחי, סולם אות תרס"ו-תרס"ז) - עמ' טז

בעלי תשובה

(ויקרא, סולם אות רע"א-רע"ב) - עמ' יט

חטא הכהן הוא באשמת העם

(ויקרא, סולם אות רצ"ד) - עמ' כב

העולם מתקיים בזכות תשב"ר

(ויקרא, סולם אות רצ"ב-רצ"ג) - עמ' כג

כהן שחטא וש"צ שטעה

(ויקרא, סולם אות רצ"ח-ש"א) - עמ' כד

קריאת הקב"ה לכל אחד

(ויקרא, סולם אות מ"ז-מ"ט) - עמ' א

קרבן אדם הראשון

(ויקרא, סולם אות נ"ד, ואות תכ"ח) - עמ' ג

אדם ובהמה

(פקודי, סולם אות שנ"ה) - עמ' ו

מעשה ביהודה אחרא

(ויקרא, סולם אות קכ"ב-קכ"ד, קל"ג) - עמ' ז

מנחת הצדיקים במחבת ומרחשת

(ויקרא, סולם אות ק"ל-קל"א) - עמ' ז

כל השביעין חביבין

(ויקרא, סולם אות קל"ד) - עמ' ט

זוהר: העולם ככדור ומדרגותיו

כגלדי בצלים

(ויקרא, סולם אות קל"ו, ואות קמ"א) - עמ' י

זוהר: יום ולילה ההפוכים בצדי כדור

הארץ

(ז"ח בראשית, סולם אות תרי"ט-תר"כ) - עמ' י

פניני זוהר

אודה ה' על הברכה המרובה המצויה בהכנת פניני זוהר אלו. שמתקיים ברכת אמור"ר מאשלג שליט"א, הן בהבנה והן בכתיבה והן בנשיאת הדברים חן בעיני המעיינים בהם. וזאת למודעי, שמציאת דברי הזוהר על פסוקי הפרשיות שבכל הגיליונות שיצאו עד הנה, נעשתה בעזרת ספר מסורת הזוהר שהו"ל כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א.

כפי הנראה זכות אבות היא המסייעת בכל זה. שמתוך שכל כוונת בעל הסולם זצוק"ל הייתה לזכות את הרבים באור קדושת ספר הזוהר, ומטרת פנינים אלו היא באותה דרך, הרי שזכות כוונתו הטהורה היא סבת הסייעתא דשמיא המיוחדת ונשיאת החן.

חלק מהתועלת שבעיון בפנינים הוא, ההתבוננות בדרך הלימוד. דיוק לשון הפסוקים המובאים בזוהר ודיוק לשון הזוהר עצמו מלה במלה. מלבד זאת עוד יש לעיין בדברי הזוהר במקומות נוספים על אותו פסוק. כיון שלעיתים רבות הבנת פשט דברי הזוהר כראוי, נסמכת ומסייעת על דבריו ופירוש הסולם במקום אחר.

עוד ימצא המעיין, שביאורים רבים בספרי החסידות מיוסדים על פי דברי הזוהר. שהוא מקור לכל פנימיות התורה. בחלק מן המאמרים שבגיליונות אלו, הובאו דברי ספרי החסידות מתוך מטרה זו להראות את שורש דבריהם, ועוד נוסף על כך, שיש בדבריהם ביאור דברי הזוהר.

נודה מאוד לכל מי שיעיר ויאיר את עינינו בכל הוספה, רעיון וכיו"ב, לתועלת הרבים.

נלקט ונכתב על ידי יהודה ליב, באאמו"ר מאשלג שליט"א

נערך וי"ל ע"י: משה יצחק טייטלבוים (בכ"ק האדמו"ר מהוסאקוב שליט"א), עורך המכון

[סימנים: בתחילה הובאו דברי הזוהר באותיות גדולות יותר, אחריהם, הם פירוש הסולם לאותו סעיף זוהר. כל שבתוך סוגריים מרובעות הם הערות המלקט]

נ.ב. ניתן לקבל גיליון זה במייל, ע"י פנייה לכתובת: office2@ateretshlomo.com

מעלת לימוד הזוהר

לפי לימודו כך דנין אותו, מי שלומד גמרא הוא בסוד קטנות בסוד מט"ט, כדאיתא דבר קטן הוויית דאביי ורבא, ומי שלומד זוהר הוא בסוד גדלות.

(אמרי פנחס - קאריץ - שער בלקוטי ש"ס)

בענין חשיבות לימוד זוהר הקדוש אמר בשם הקדוש רבי אהרן מזיטאמיר, כי התיבות והדיבור של זוה"ק עצמן מקשרין את האדם לא"ס ית'.

(שארית ישראל להרה"ק מוילדניק)

פניני זוהר

קריאת הקב"ה לכל אחד

(ויקרא, סולם אות מ"ז-מ"ט)

המלכות, בארץ. וישראל הם השלמות של השם הקדוש. וכשישראל נשלמים במעשיהם הטובים, כביכול, נשלם השם הקדוש, וכשישראל אינם נשלמים למטה במעשיהם, ונתחייבו גלות, כביכול, השם הקדוש למעלה אינו שלם. כי למדנו זה עולה וזה יורד, שהישראל שלמעלה, שהוא ז"א, מסתלק ועולה למעלה, כנסת ישראל, שהיא המלכות, יורדת למטה, ונתרחקו זה מן זה, כביכול, נשאר השם הקדוש בלי שלמות. והכל הוא משום שכנסת ישראל הוא בגלות. (מט): ואע"פ שישראל הם בגלות, הקב"ה נמצא ביניהם, ובא ומקדים לבית הכנסת, וקורא ואומר, "שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם". ואין מי שיתעורר רוחו. אז, אמר הקב"ה, "מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה". הקדמתי, "ואין איש" שיתעורר רוחו. (ויקרא, סולם אות מ"ז-מ"ט).

[קריאת הקב"ה לכאן]: על פי סדר לימוד הזוהר שקיבלנו מהאדמו"ר הרשב"ב זצוק"ל [בן בעל הסולם זיע"א], המלה פתח שבזוהר היא כעין מפתח. היינו שר' אלעזר פתח דבריו כאן בפסוק בישיעי "מדוע באתי וגו', לפרש על ידו, את הפסוק בתורה. לפי"ז, תמצית דברי הזוהר כאן היא, שהפסוק ויקרא אל משה רומז על קריאת הקב"ה לכל אחד ואחד. כמפורש בפסוק מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה. שהקב"ה מקדים לבית הכנסת וקורא ואומר "שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם" (ירמיה ג' כ"ב). כלומר שמעורר לבם של ישראל לשוב אליו ומודיעם שירפא וימחל לכל שהכעיסוהו וגו', ואעפ"כ נשאר הקריאה באין עונה לה, כמ"ש "באתי ואין איש קראתי ואין עונה" (ישעיה נ' ב').

"ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמור" (ויקרא א' א'). (מז): "ויקרא אל משה", רבי אלעזר פתח, "מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה הקצור קצרה ידי מַפְדוֹת" (ישעיה נ' ב). זכאין אינון ישראל, דבכל אתר דאשתכחו, קב"ה אשתכח עמהון, וקב"ה אשתכח ביניהון, ומתפאר בהו בישראל, הה"ד "ישראל אשר בך אתפאר" (ישעיה מ"ט ג'). (מח): ולא עוד, אלא דישראל אשלימו מהימנותא בארעא. וישראל שלימו דשמא קדישא אינון. וכד ישראל אשתלימו בעובדייהו, כביכול, שמא קדישא אשתלים. וכד ישראל לא אשתלימו לתתא בעובדייהו, ואתחייבו גלותא, כביכול שמא קדישא לא שלים לעילא. דתנן דא סליק ודא נחית, ישראל דלעילא סליק לעילא. כנסת ישראל נחיתת לתתא, אתרחקו דא מן דא, כביכול אשתאר שמא קדישא בלא שלימו. וכלא בגין דכנסת ישראל בגלותא. (מט): ואף על גב דישראל בגלותא, קב"ה אשתכח ביניהו, ואתי ואקדים לבי כנישתא, וקרי ואמר, "שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם" (ירמיה ג' כ"ב). ולית מאן דאתער רוחיה, כדין קב"ה אמר, "מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה" (ישעיה נ' ב'). אקדמית, "ואין איש", ולית מאן דיתער רוחיה.

הסולם

(מז): ויקרא אל משה: ר' אלעזר פתח "מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה הקצור קצרה ידי מַפְדוֹת". אשרי הם ישראל שבכל מקום שנמצאים, הקב"ה נמצא עמהם, והקב"ה נמצא ביניהם ומתפאר בהם בישראל. ז"ש "ישראל אשר בך אתפאר". (מח): ולא עוד, אלא ישראל משלימים האמונה, שה"ס

המלאכים בעת בריאת האדם, כדאיתא בהקדמת ספר הזוהר (סולם אות קע"ה, ד"ה הנה כדי להבין), וז"ל: וזה שקטרג האמת על בריאת האדם, שאמר שכולו שקרים. כי נתרעם, איך אפשר לברוא אדם כזה מלכתחילה שיעסוק בתורה ומצות בשקר גמור, דהיינו שלא לשמה. אבל חסד אמר יברא, מפני שהוא גומל חסד, כי מצות גמילות חסדים שעושה, שהוא בהכרח מעשה מבוררת להשפיע, הנה על ידיה נמצא מתתקן לאט לאט, עד שיוכל לעסוק בכל המצות ע"מ להשפיע. וא"כ, הוא בטוח בסופו להגיע למטרתו לעסוק לשמה, וע"כ טען החסד, שיש לבראו, עכ"ל הסולם שם. מכאן, שיש בקדימות שמיעת הזולת סגולה להביא את האדם גם לשמיעה בקול ה'. כהרגש זולתו המוקדם בהכרח להרגש אלוקי. **אופן נוסף** אפשר לבאר, שכפי תיקון האדם את מדת השמיעה הרוחנית באוזני עצמו, כן נפעל גם בשורש העליון שהיא ספירת בינה ומדת הרחמים שבבחי' אוזן, בעשר ספירות דראש. לעומת זאת האוטם אזניו מלשמע את המוטל עליו, גורם לעצמו שבמדרגות עליונות לא ישמעו גם אותו.

באתי ואין איש: עוד נראה לבאר את כעס הקב"ה על כך שאין אפי' איש אחד השומע. שאילו היה אפי' אחד, היה מפייס בכך את הקב"ה. אע"פ שבדברי הגמ' דלהלן לא מפורש כן, עכ"ז נראה שלכך התכוון הרע"א [רבי עקיבא איגר] בהג"ה גליון הש"ס, שציין לדברי הזוהר תרומה. להלן לשון הגמ' מסכת ברכות (דף ו' ע"ב): אמר רבי יוחנן בשעה שהקדוש ברוך הוא בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה מיד הוא כועס שנאמר "מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה". פירש"י (בישעיה, שם): מדוע באתי - להתקרב אליכם ואין איש מי מכם פונה אלי, עכ"ל. בגליון הש"ס, ציין עיין בזוהר תרומה (דפרי"י ח"ב דף קל"א סוף ע"א, נמצא בסולם אות פ"ז-פ"ט). שם נאמר, אשרי חלקו של הראשון המקדים לביהכנ"ס וכו'. שואל הזוהר (שם), ואם תאמר הרי למדנו שאם אין הקב"ה מוצא שם עשרה הוא כועס, ולא די באחד. ומשיב, שהראשון

קריאה: שהקריאה היא לשון חב"ה, כמפורש ברש"י כאן (על פסוק זה), שלכל דברות ולכל אמירות ולכל צווים קדמה קריאה לשון חבה לשון שמלאכי השרת משתמשים בו שנאמר "וקרא זה אל זה ואמר (ישעיה ו' ג). כן יש להבין את קריאת הקב"ה לכל אחד מישראל שהקב"ה קורא אליו בכל יום ויום בחבה כקריאת אב לבניו "שובו בני". אלא, שבהיות הקריאה הנזכרת בתחילת ויקרא כוונה למשה בלבד וכל ישראל לא היו שומעים [כמפורש ברש"י], מוסיף ר' אלעזר שיש קריאה המכוונת לכל אחד מישראל.

שמיעת ה' כשמיעת האדם: ידויק לשון הזוהר שמפרש שהקב"ה מקדים לבית הכנסת וכו'. שלכאור' אפשר לבאר במקצת, שכפי שבני אדם באים לבית הכנסת להתפלל ומבקשים שהקב"ה ישמע את תפלתם כמ"ש שמע קולנו וכו' ברוך אתה ה' שומע תפלה, כן אומר הקב"ה לישראל שיש להם לשמוע את קריאתו אליהם. כדברי ר' אלעזר שהקב"ה מקדים לביהכנ"ס וכו'. היינו, שקריאת הקב"ה קודמת לקריאת האנשים. כעין ששמיעת הקב"ה את תפילת האדם היא כשיעור שמיעת האדם את דברי ה'.

דרך בעבודת ה': כן היא דרך עבודת ה' כמבואר מהבעש"ט על הפסוק "ה' צלך על יד ימינך" (תהלים קכ"א ה'). שהתנהגות הקב"ה עם האדם נערכת כמו צל על פי התנהגות האדם עצמו. מכאן, שכפי שהאדם מטה אוזנו לשמיעת הנמוכים ממנו בשנים או במעמד, כן הקב"ה מטה אוזנו לתפלתו אליו. וכפי שהאדם ירגיל עצמו לשמוע בדברים שבין אדם לחברו הבאים אליו, כן יתרגל לשמוע גם בקול קריאת ה' אליו, כמבואר בהקדמת הסולם לספר הזוהר (סוף סעיף י"ט), שמצוות שבין אדם קודמות למצוות שבין אדם למקום. כיון שההשפעה לחברו תביאהו להשפעה למקום (לקב"ה).

שמיעת הזולת ושמיעה בקול ה': כן מבואר עניין קדימות מצות שבין אדם לחברו בקטרוג

אדם אחרא, דלא הוה מכס. א"ל ר' שמעון, שפיר קאמרת, והכי הוא.

הסולם

(נד): אדם כי יקריב מכס קרבן לה'. א"ר אלעזר, מקרא הזה כך היה צריך להכתב, אדם כי יקריב קרבן לה', מהו מכס. ומשיב, אלא הכתוב בא להוציא את אדם הראשון, שהוא הקריב קרבן, כשברא הקב"ה את העולם. שלא הקריב מבקר וצאן, אלא שור מקרין בעל קרן אחת, (שבת כ"ח:) וכבר העמדנו, וכאן מכס כתוב, אצל אדם הזה, דהיינו אדם כי יקריב מכס, להוציא אדם האחר, דהיינו אדם הראשון, שלא היה מכס. אמר לו ר' שמעון יפה אמרת, וכך הוא. (ויקרא, סולם אות נ"ד).

[קרבן אדם הראשון: לכאורה תמצית דברי הזוהר כאן, שהפסוק אדם כי יקריב מכס מזכיר לשון אדם, כדי להזכיר את קרבנו של אדם הראשון. אלא, שבהבנת משמעות הזכרת אדם הראשון כאן, ישנם כמה דרכים במפרשי הזוהר, כדלקמן. ידויק לשון הסולם (כאן), שציין את דברי הגמ' מסכת שבת (דף כ"ח ע"ב), שהשור שהקריב אדה"ר קרן אחת הייתה לו במצחו, שנאמר "ותיטב לה' משור פָּרַ מִקָּרְן מִפְּרָס" (תהלים ס"ט ל"ב), שאין קרן זו נזכרת בדברי הזוהר כאן. ונראה, שמכוון לרמוז בכך לדברי הזוהר רע"מ ויקרא (סולם אות תכ"ח, דלהלן), שם נזכר, שהפר שהקריב אדה"ר, הייתה לו קרן במצחו, שהוא עיקר כל הקרבנות. לכאורה, הבנת דברי הזוהר שם (ויקרא תכ"ח), שמזכיר קרן זו, עולה בקנה אחד עם דברי התיקוני זוהר (דלקמן), שמזכיר את הקרן האחת בשור שהקריב אדה"ר, שהיא קרן היובל (מדרגת בינה), שממנה קרן עור פני משה. כלומר, שציין קרן האחת בפירוש הסולם כאן (ויקרא נ"ד), נועד לציין את מדרגת קרבן אדם הראשון, שאינה כשאר כל קרבנות הפָּרִים, שיש להם ב' קרניים, כפי שיבואר לקמן. אלא שקרבנו היה בסוד שורש הקרבנות ובמדרגה עליונה מכולם, שאי אפשר לשום אדם

המקדים ונמצא בביהכנ"ס, והשכינה באה ומוצאת אותו, אז נחשב כאילו כולם נמצאים שם וכו', ומדייק שכתוב "מדוע באתי ואין איש", ולא כתוב ואין עשרה. איש, כמ"ש איש האלקים, דהיינו צדיק המתחבר לשכינה. ידויק לשון הזוהר, שאיש האלקים נאמר לראשונה על משה רבינו (דברים ל"ג א). עוד נראה לציין דברי הגמ' ורש"י במסכת מגילה (דף ה' ע"א), שם משמע שהפיוס הוא רק בעשרה.

להלן לשון המשנה הגמ' ורש"י: משנה: אי זו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנין פחות מכאן הרי זה כפר וכו'. גמרא: תנא עשרה בטלנין שבבית הכנסת: רש"י: עשרה בטלנין - שבבית הכנסת, שהן בטלים ממלאכתן וניזונים משל צבור כדי להיות מצויין בתפלה בבית הכנסת, דאמר מר במסכת ברכות (ו, ב) כיון שבא הקדוש ברוך הוא בבית הכנסת ואינו מוצא שם עשרה וכו', עכ"ל.

ישעי וירמי: עוד ידויק לשון הזוהר, שקריאת הקב"ה "שובו בנים שובבים", כתובה בספר ירמיה. והפסוק "קראתי ואין עונה" הוא בספר ישעיה. שאפשר להבין זאת כדאיתא בתוספות (מסכת גיטין דף ס"ח ע"א, ד"ה וכת"ב), שהיו יודעים הנבואות אע"פ שהפסוק עדיין לא נכתב. בעופן נוסף אפשר לבאר ע"פ דברי הגמק מסכת בב"ב (דף י"ד ע"ב, ודף ט"ו ע"א), שאע"פ שישעיה קדים לירמיה [שהרי ישעי בימי עוזיה וירמיה בימי יאשיה ובניו נתנבא בירושלים, רש"י]. עכ"ז נבואתו נכתבה לאחר מכן על ידי חזקיה וסיעתו, כדאיתא שם בגמ'.

קרבן אדם הראשון

(ויקרא, סולם אות נ"ד, ואות תכ"ח)

"אדם כי יקריב מכס קרבן לה' מן הבהמה" וגו' (ויקרא א' ב). זוהר: (נד): אדם כי יקריב מכס קרבן לה'. א"ר אלעזר, האי קרא הכי הוה ליה למכתב, אדם כי יקריב קרבן לה'. מהו מכס. אלא לאפוקי אדם הראשון, דהוא אקריב קרבנא כד ברא קב"ה עלמא, והא אוקמוה, והכא מכס כת"ב, האי אדם, לאפוקי

היובל, שהיא בסוד הקרן האחת שהייתה במצחו של הפר שהקריב אדה"ר.

תיקוני זוהר: קרן פני משה: להלן לשון התיקון"ז (זוהר חדש תיקונים, דפו"י דף קי"ז טור ג): ויקח נח מכל הבהמה הטהורה וגו', בהמה לעילא ועוף לתתא. מאי בהמה לעילא. אלא בהמה דא שור עילאה דאקריב אדם דלעילא דאתמר ביה "מקרן מפריס". ואוקמוה מקרן כתיב (תהי"ט ס"ט ל"ב). קרן אחת הוה ליה במצחיה והאי איהו קרן היובל דמיניה קרן פני משה. עכ"ל התיקון"ז. היינו, שאותה קרן יחידה רומזת על מדרגה עליונה של ספירת בינה, הנקראת קרן היובל שממנה קרנו פני משה. כעין דברי התיקוני זוהר הנ"ל, איתא **בזוהר חדש תרומה** (סולם אות י"ט), וז"ל: ועל כן קרן עור פני משה, כי האיר מהקרן העליונה שהיא בינה, ומשך שמן הטוב על ראשו וכו',

קרן, קרנים, ב' קרנים, קרן היובל: קרן, מבואר בזוהר אמור (סולם אות פ"ב, ואות קצ"א), שהיא בסוד ספירת מלכות. שעל כן נאמר "והעברת שופר תרועה בחודש השביעי" ולא קרן. כי שופר הוא בסוד ספירת בינה, וקרן בסוד ספירת מלכות. **קרנים,** פירושו הארות, כדאיתא בזוהר ויקרא (סולם אות רי"ט), כמ"ש "קרן אור פניו". ומבאר שם את הנאמר בברכת משה ליוסף, "קרני ראם קרניו", שהוא תיקון הארת המוחין דקו השמאל, שיאירו ממטה למעלה. כן איתא גם בזוהר ואתחנן (סולם אות קצ"ב), בביאור הפסוק הנאמר בדניאל "יְקַרְנֵן עֲשֶׂר לָהּ" (דניאל ז' ז), שהם עשר אורות של החיה הנז' שם (ספ"י מלכות), כי קרן היא לשון זיו אור. **ב' קרנים,** בזוהר רע"מ פנחס (סולם אות תר"צ), מבאר הזוהר את הפסוק הנאמר בדניאל (ח' ג'), "ואשא עיני ואראה והנה איל אחד וגו', ולו קרנים והקרנים גבוהות והאחת גבוהה מן השנית והגבוהה עולה באחרונה", שהם בסוד קרני הלבנה (הנראית בקידוש החודש). בסולם שם מפרש את ב' הקרנים שהם בסוד הספירות נצח והוד, המלבישים לנו"ה [נצח והוד] דא"א. וכאשר הם פנים בפנים בקומה שוה,

לעשות כמוהו. על פי כל זה, נראה לבאר במקצת את דברי הזוהר כאן (ויקרא נ"ד), שאומר לאפוקי אדם הראשון, כיון שקרבנו אינו נכלל במלה מְפָּם.

ביאור הסולם: פר אדה"ר וסוד הקרן במצחו:

בזוהר רע"מ ויקרא (סולם אות תכ"ח), מבאר את סוד הקרן האחת שהייתה במצח הפר שהקריב אדה"ר, שהיא בסוד קרן היובל. כלומר, שקרן זו שבבחינת ספירת בינה הנקראת יובל, משונה משאר קרן הנזכר בשור או פרה. שבזה יובן במקצת ההבדל בין קרבן כל אדם כנאמר "מכם", לקרבן אדה"ר, שהוא בסוד עיקר כל הקרבנות. **להלן לשון הזוהר:** פקודא דא, המועל בהקדש צריך להביא קרן וחומש. הה"ד, ואת חמשיתו יוסף עליו קרן ו'. חומש דיליה ה'. ודא קרן היובל. קרן דהוה במצחיה דההוא פר דהקריב אדם הראשון. האי איהו עקרא דכל קרבניא. הקרן קיימת לו לעולם הבא, ופירות דיליה בעלמא דין. ודא ה' ה'. ע"כ [רע"מ]. **סולם:** (תכח): מצוה זו, המועל בהקדש, צריך להביא קרן וחומש. ז"ש ואת חמשיתו יוסף עליו. קרן ה"ס ו' דהויה, דהיינו ז"א, חומש שלו היא ה, דהיינו המלכות, כי ה' בחינות כח"ב תו"מ יש בז"א, והמלכות היא חמישית ממנו. וזהו קרן היובל, דהיינו קרן שהוא ז"א, המקבל מיובל שהוא בינה. וה"ס קרן שהיתה במצחו של אותו פר שהקריב אדם הראשון (שבת כ"ח): שקרן זו רומזת על ז"א, שע"י הקרבן הקריב המלכות אל ז"א, וזה, דהיינו להקריב החומש אל הקרן, הוא עיקר כל הקרבנות [האי איהו עקרא דכל קרבניא]. שה"ס, הקרן, שהוא ז"א, קיימת לו לעולם הבא, שהוא בינה, דהיינו שמקבל מבינה, והפירות שלו הם בעולם הזה, שהוא מלכות המקבלת מז"א. וזהו ה' ה'. דהיינו ה' ראשונה של שם הוי"ה שהוא בינה, וה' אחרונה דשם הוי"ה שהיא מלכות, והו' שהוא ז"א, עומד ביניהם ומקבל מה' ראשונה, שה"ס הקרן הקיימת לו לעולם הבא, ומשפיע לה' אחרונה, שה"ס הפירות שבעולם הזה. (ע"כ ריעא מהימנא), עכ"ל הסולם ויקרא תכ"ח. ידוייק לשון הזוהר, קרן

קרן א' לבד היה לו במצחו מין בפני עצמו. ולזה אמר "מִכְסִּים", כלומר משאר בני אדם ולא אדם הא' [הראשון]. וזה שאמר והכא מכם כתיב להוציא אדם כנז'. והשתא קשיא ליה לימא כי תִּקְרַב קרבן לה: ואמר, האי אדם אצטריך לה וגו'. יראה, כי מלת אדם אצטריך ליה לאפקא אדם אחרא, דהיינו משומד, שהוציא עצמו מכלל ישראל. שהיה אדם ונכנס בכלל בהמה. וזה שאמר לאפקא אדם אחרא, דלא הוי מכם, שהיה מקודם ולא הוי השתא וכו', עכ"ל אור החמה, מהרמ"ק ז"ל. **צע"ק:** לכאורה, צריך עיון קצת בדברי הרמ"ק הנ"ל שאומר שקרבן אדה"ר היה מין בפני עצמו. כיון שכפי הנראה במסקנת דברי הגמ' (מסכת שבת דף כ"ח ע"ב), שהבעי' דלא איפשיטא היא רק לגבי תחש. האם היה מין חיה או מין בהמה. משא"כ קרבן אדה"ר, שאע"פ שהיה לאותו פר רק קרן אחת, עכ"ז הוא נחשב למין בהמה.

מהרח"ו: להלן המובא בספר אור החמה מדברי **מהרח"ו**, וז"ל: "אדם כי יקריב" א"ר אלעזר וגומר. הקושיות מבוארות. והתירוץ הוא כי הנה כל האומות וכל בני עולם הם בני אדם הא' [הראשון]. כמ"ש "ואת המגדל אשר בנו בני האדם". ואפשר נאמר כי גם האומות בכלל הקרבת הקרבנות וחפץ הוא יתברך בקרבנותיהם. ובאומרו "אדם כי יקריב" הוא משמע כל מי שהוא אדם מזרע אדם הא'. והראי' לזה כי אדם הראשון הקריב קרבנות גם כן ועדיין לא היה שם ישראל בעולם כנודע עד שבא יעקב אבינו. לזה אמר הכתוב "מכם", כלומר יהיה ישראל מכם וכמותכם המקריב, לא מן האומות רק מכם. כי אדם אתם, ואין הוה"ע קרויים אדם וכו', עכ"ל מהרח"ו המובא בספר אור החמה.

ביאורי תפלה: בכל המתבאר עד הנה במדרגת קרן שבבחינת ספירת המלכות, והתיקונים הנמשכים אליה מבחי' ב' קרניים, ובחינת קרן היובל, יובנו במקצת דברי המשנה באיזהו מקומן של זבחים. כמפורש בזוהר במדבר (מאמר כוונת התפלה, סולם אות ס"א-ס"ב), שמבאר את דברי

גם נו"ה דז"א הם בקומה שוה, ואין הנצח גבוה מן ההוד, וגם קרני המלכות בקומה שוה וכו'. היינו, שב' קרניים הם בחינת נצח והוד. [כסוד קרני פרה]. **קרן אחת**, שהיא קרן היובל, היא בבחינת ספירת מלכות הנמשכת ומתעטרת במוחין ואורות עליונים מספירת בינה. בסוד הכתוב "ויקח שמואל את קרן השמן" (שמואל א ט"ז י"ג), שאין משיחת מלכים אלא בקרן, כמ"ש "שם אצמיח קרן לדוד" וכו'. כדאיתא בזוהר ספרא דצניעותא (סולם אות ע"ב), שספירה העשירית דהיינו מלכות דוד, נתעטרה ביובל שהיא ספירת בינה וכו'. כן מפורש גם בזוהר משפטים (סולם אות תקל"ב), כי קרן היא מלכות ויובל היא בינה. וכשהמלכות מקבלת שפע הבינה, נקראת בשם קרן היובל וכו'. כן מפורש גם בזוהר לך לך (סולם אות תס"ג), בסוד הכתוב "כרם היה לידידי בְּקֶרֶן בְּן־שֶׁמֶן" (ישעיה ה' א'), שהיא קרן היובל, שפירושו מלכות הממותקת בבינה. כן נזכר ענין זה גם בזוהר ויקרא (סולם אות של"ב), על הפסוק "וְיָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ" (שמואל א ב' י'), דא כנסת ישראל דאקרי קרן היובל כמה דאוקימנא.

מפרשי הזוהר: להלן דברי המפרשים על הזוהר כאן (ויקרא נ"ד): **בניצוצי אורות** להחיד"א (נדפס בזוהר דפו"י, ויקרא דף ה' ע"א), כתב שם על הדף, בזה"ל: משמע דאדם הראשון שלא כמצוה הקריב. **בניצוצי זוהר** (שם), ציין למדרש ויק"ר (פרשה ב' ז'), שם נאמר שהמקריב משלו ולא מן החמס וגזל, משובח מאדה"ר שהכל היה שלו כמ"ש "ותיטב לה משור פר מקרן מפריס". כעין דברי רש"י על פסוק זה, וזה לשונו: אדם- למה נאמר. מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל, עכ"ל.

הרמ"ק: בספר אור החמה הביא את דברי **הרמ"ק** וזה לשונו (שם): אדם כי יקריב מכם וגו'. אלא לאפקא [לאפוקי] וכו', כלומר אצטריך שאם לא יאמר מכם יעלה בדעתך שכל אדם שבעולם קרבנו מן הבקר ומן הצאן ואינו. שהרי אדם לא הקריב לא מן הבקר ולא מן הצאן אלא שור מקרן

ובהמה כדקאמרן. תא חזי, כד ברא קב"ה עלמא, הכי עבד אדם ובהמה.

הסולם

(שנה): ואמר ר' שמעון הרי למדנו, שכתוב, אדם ובהמה תושיע ה'. וכך עולה ודאי סוד אדם מצד אדם, דהיינו ע"י תורה ותפלה. בהמה מצד הבהמה, דהיינו ע"י הקרבה למזבח. וע"כ כתוב, "אדם כי יקריב מכם", אדם ודאי, שזה קרבנו, מתורה ותפלה, למעלה לקשר קשר בסוד אדם, שהוא ז"א, בסוד הוי"ה דמ"ה שבגימטריא אדם. ואח"כ מן הבהמה. להקרבה על המזבח, שעולה למעלה למלכות שה"ס הוי"ה דב"ן, שבגימטריא בהמה. והכל הוא בסוד אדם ובהמה. וזה סוד שצריכים לקרבן אדם ובהמה, כמו שאמרנו. בוא וראה, כשברא הקב"ה את העולם, עשה כך, אדם ובהמה. (פקודי, סולם אות שנה).

[אדם ובהמה: תמצית דברי הזוהר כאן, לבאר ב' חלקי הקרבן הרמזים בפסוק "אדם כי יקריב מכם וגו', מן הבהמה". שהם קרבן נפש השכלית הנקראת אדם, ע"י תשובה בתורה ותפילה, וקרבן נפש הבהמית ע"י הקרבת הבהמה הבאה במקום גופו של האדם שחטא. שאלו ב' החלקים רמזים בפסוק "אדם ובהמה תושיע ה'". סוד [רזא] הדבר המפורש בזוהר כאן הוא, שכך הרכיב הקב"ה את האדם בשעת בריאתו עצמו מאלו ב' החלקים הנקראים אדם ובהמה [הוי"ה דמ"ה הנקרא ז"א, והוי"ה דב"ן הנקראת מלכות]. מכאן, שאלו ב' החלקים מעכבים זה על זה. שבלא תשובת האדם והתקרבותו לה' בתורה ותפלה, חסר עיקר שם אדם מקרבנו. וכן גם להיפך, כשחסר חלק המעשי, אין הדבר נחשב כקרבן שלם.

הוראה למעשה בחיבור מחשבה לעשיה: אשר כן יש לכל אדם לחבר תמיד את התקדמותו בלימוד תורה ותיקון המדות הרוחניות, להתנהגות נכונה גם בכל מעשיו הגשמיים. כפי שפשוט הוא

המשנה "ובא לו לקרן דרומית מזרחית, מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרומית. שמבאר שם את מדרגות הקרנות הנזכרות במשנה וסדר תיקונו. ותחילה הוא קבלת עול מלכות שהיא סוד הקרן. שהוא קבלת עול מלכות דקדושה וכו', יעו"ש.

חסידות: שרש הקרבנות באדם הראשון: להלן דברי ספה"ק חידושי הרי"מ עה"ת (ויקרא ד"ה אדם): אדם כי יקריב מכם וגו'. הכתוב אומר שיקריבו קרבן כמו אדם הראשון, שהוטב כמ"ש "ותיטב לה' משור פר" וגו'. וזה ק"ו אם עבירות גורמין כך ח"ו לדורי דורות, מכ"ש שמעשים טובים נותנים כח לדורי דורות, [כיון ששורש כל הטאים בחטא אדה"ר, על כן כ"ש שקרבן אדה"ר נותן כח להתקרבות לה' בכל הקרבנות]. אי בזוה"ק שהגוף של אדם הוא יותר גדול ממלאך מט"ט ואף שקלקל הכל יהי מתוקן וכל ישראל נקראים ע"ש אדם וכמו דאי אתם קרויים אדם וכו', עכ"ל חידושי הרי"מ.

מראה מקום בזוהר: שור [פר] שהקריב אדה"ר קרן אחת הייתה במצחו: הקדמת תקוני זוהר (דפ"י דף ט' ע"ב). זוהר חדש תיקונים (דפ"י דף ק"ז טור ג), והאי איהו קרן היובל דמיניה קרן פני משה. זוהר רע"מ ויקרא (סולם אות תכ"ח), סוד קרן אחת שהייתה במצח הפר שהקריב אדה"ר, בסוד קרן היובל. הקרן קיימת לעולם הבא, זוהר בהעלותך (סולם אות קמ"ב-קמ"ג).

אדם ובהמה (פקודי, סולם אות שנה)

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה" וגו' (ויקרא א' ב'). זוהר: (שנה): ואמר ר' שמעון, הא אתמר דכתיב "אדם ובהמה תושיע ה'" (תהלים ל"ו ז). והכי סלקא רזא דאדם, מסטרא דאדם ודאי. בהמה, מסטרא דבהמה. ובג"כ כתיב, "אדם כי יקריב מכם", אדם ודאי, דדא קרבניה לעילא, לקשרא קשרא ברזא דאדם. ולבתר "מן הבהמה", וכלא איהו ברזא דאדם ובהמה. ודא הוא רזא דאצטריך לקרבנא, אדם

בפני עצמו ידועים כולם אל הכהן. (קכג):
 מעשה היה באותו עשיר, שהקריב לפני הכהן
 שתי יונים. כשראהו הכהן, אמר לו, קרבן הזה
 אינו שלך. בא לביתו והיה עצב, אמרו לו
 אחיו, למה אתה עצב. אמר להם, הכהן לא
 הקריב את הקרבן שלי. אמרו לו ומה הוא
 הקרבן. אמר להם, שתי יונים. אמרו לו, והרי
 זה, מן העני הוא, ואינו שלך. שהרי כתוב,
 "ואם דל הוא ואין ידו משגת" וגו'. אלא
 הקרב קרבנך. אמר להם מה הוא. אמרו לו, פר
 אחד. (קכד): אמר להם, ומה כל כך חמור
 מחשבת החטא, שצריכים להקריב עליה פר
 אחד לעולה. נודר אני, שלא אעלה עוד על
 לבי מחשבה של חטא. משם ולהלאה מה
 עשה. כל היום עסק בסחורה, ובלילה היה
 ישן, וכשהקיץ משנתו, היה קורא לאחיו,
 ולמדו אותו דברי תורה. והיה לומד עד שעלה
 אור היום, ונמצא יודע ללמוד תורה. והיו
 קוראים אותו, יהודה האחר. יום אחד פגשו ר'
 ייסא סבא, והיה מחלק רכושו חציו לעניים
 וחציו לסחורה על הים ע"י אנשים יורדי ים.
 והיה יושב ועוסק בתורה. פתח ואמר וכו'.
 (קלג): אמר לו ר' ייסא, אשרי חלקך שזכית
 לכל זה. אשרי הם העוסקים בתורה שכל מי
 שעוסק בתורה הוא כאלו אחוז בהקב"ה, ז"ש
 "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם
 היום". (ויקרא, סולם אות קכ"ב-קכ"ד, קל"ג).

[דברי הזוהר לקמן בד"ה קרבן הצדיקים
 במנחת מחבת ומרחשת, הם המשך דברי יהודה
 האחר ור' ייסא סבא, כמצוין בסעיפי הזוהר ויקרא,
 כאן ושם]

מנחת הצדיקים במחבת ומרחשת

(ויקרא, סולם אות ק"ל-קל"א)

"ואם מנחה על המחבת קרבנך וגו', ואם מנחת
 מרחשת קרבנך וגו'" (ויקרא ב' ה'-ז): (קל): כמה
 דמסכנא ארתח חלביה ודמיה, כך ההוא קמחא

שהמרבה ללמוד בכתבי בעל הסולם על תיקון
 מדת ההשפעה וכיו"ב, שאם אינו עושה כן ונשאר
 דבוק במדת הקמצנות ובשאר תכונות כלי, סימן
 הוא שלא טעם לימוד אמיתי, כן הוא בכל דבר
 ועניין. שיש לחבר את המחשבה למעשה. שבלא כן
 סימן הוא שגם המחשבה לא נתקנה כדבעי.]

מעשה ביהודה אחרא

(ויקרא, סולם אות קכ"ב-קכ"ד, קל"ג)

(קכב): תא חזי דההוא קרבנא דמסכנא, קליל מכלא,
 בגין דלביה תביר, ואע"ג דחשיב למחטי,
 אתעבר מניה. דהא די ליה בצעריה, ודאינשי ביתיה.
 וע"ד כל קרבנא וקרבנא, כל חד וחד בלחודוי,
 אשתמודעון כלהו לגבי כהנא. (קכג): עובדא בההוא
 עתירא, דקריב קמי כהנא תרין יונין, כד חמא ליה
 כהנא, אמר ליה, לאו דיך הוא האי קרבנא. אתא
 לביתיה והוה עציב. אמרו ליה אחוי אמאי את עציב.
 אמר להו, דלא קריב לי כהנא קרבנא דילי. אמרו ליה
 ומאי איהו. אמר להו תרין יונין. אמרו ליה, והא מן
 מסכנא איהו, ולא דיך. דהא כתיב, "ואם דל הוא
 ואין ידו משגת" וגו' (מצורע, ויקרא י"ד כ"א). אלא
 קריב קרבנך. אמר להו מאי איהו. אמרו ליה חד
 תורא. (קכד): אמר להו, ומה כל כך חמירא מחשבה
 דחטאה. נדרנא, דלא אסלק על לבאי מחשבה
 דחטאה. מתמן ולהלאה מה עבד. כל יומא אשתדל
 בסחורתא, ובליליא הוה נאיב, כד אתער, הוה קרי
 לאחוי, ואוליפו ליה מילי דאורייתא, והוה לעי עד
 דסליק יממא. ואשתכח דאוליף אורייתא, והוה קארי
 ליה יהודה אחרא. יומא חד איערע ביה רבי ייסא
 סבא, והוה פריש נכסוי, פלגו למסכני ופלגו
 לסחורתא על ימא, באינון גברין פרישי ימין. והוה
 יתיב ולעי באורייתא.

הסולם

(קכב): בוא וראה קרבן ההוא של העני, קל
 מכולם, משום שלכו שבור, ואע"פ
 שחושב לחטוא, נעבר ממנו החטא, כי די לו
 בצערו ובצער בני ביתו. וע"כ כל קרבן וקרבן

גם לא חטאת העוף, ומביא מנחה הנקראת מנחת חוטא. אשר כעין זה מחשיבים הצדיקים את עצמם כעני דל שבדלים, שאין בידם כלום, ומשימים עצמם כעני בכל מעשיהם לפני הקב"ה ולפני הבריות. וז"ש שהצדיקים מקריבים מנחה זו בכל יום.

רתיחת השמן בעבודת ה': עוד מפורש בזוהר בעבודת הצדיקים, שהם משתדלים ברתיתתם בכל דבר שבקדושה שיהיה כמנחה ורתחת בשמן, המבטלת ושורפת את אש יצר הרע הבוער בלב האדם. כלשון הזוהר (כאן), כמו שהחטא מרתיח חלבו ודמו באש היצר הרע, כך קרבן הזה כעין זה ממש [דכמה דחטאה ארתח חלביה ודמיה באשא דיצר הרע, וכל שיפוי רתחי באשא, כך קרבנא דא, כהאי גוונא ממש]. עוד ידויק לשון הזוהר המזכיר את ענין רתיחת הקמח בשמן, שהוא דבר הנראה במחבת או במרחשת (רש"י), כן יש להבין את רתיחת לב הצדיקים באותם המנחות, שהם מקריבים בכל יום ויום. כלומר גם בזמן הזה שאין ביהמ"ק קיים.

חסידות: בספה"ק **דגל מנחה אפרים** (ויקרא), ביאר ענייני קרבן המנחה הנזכר כאן על דרך עבודת הצדיקים. וזה לשונו: כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ כי כל שאור וגו'. הנה חמץ ושאור הם עניני גבהות והתפארות ונפסלת במשהו ודבש נקרא זה שמכוון **לאיזה הנאות לעצמו** הן אפילו להיות בן עולם הבא, וזהו פירוש הפסוק כי כל שאור וכל דבש היינו איזה מחשבה שתהיה מהם לא תקטירו ממנו אשה לה'. אשה היא סוד השכינה לא תקטירו לשון התקשרות רק תהיה מחשבתו כולו לקרב מנחה להשי"ת והוא על דרך שאמר אא"ז זללה"ה [הבעש"ט] אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים עצמו כשיני' (סוטה ה'). **מנחה היא דורון** ומתנה שמקרב להקב"ה השכינה כביכול ומי שמסתכל בתיבת מנחה מורה על זה, אך יש כמה מיני מנחות כי יש כמה מיני עבודה. יש עבודה שהיא בלב ומחשב מחשבה

מרתחין ליה במשח רבות. והכי אוליפנא, דאפילו כל בר נש מקרב האי מנחה על המחבת ומנחת מרחשת. בגין, דכמה דחטאה ארתח חלביה ודמיה באשא דיצר הרע, וכל שיפוי רתחי באשא, כך קרבנא דא, כהאי גוונא ממש. ועקרא דקרבנא כגוונא דחטאה, ולקרבא קמי קב"ה, רעותא דלביה, ורוחיה ונפשיה, דהאי חביבא מן כלא קמיה. (קלא): זכאה חולקיהון דצדיקייא, דאינון מקרבין בכל יומא ויומא האי קרבנא לקמי קב"ה. ומאי איהו, גרמיהו ונפשיהו דמקרבין קמיה. ואנא בעינא לקרבא האי קרבנא, ודא בעי קב"ה מב"נ בהאי עלמא. ועם כל דא קרבנא ממש עדיף, בגין דיתברכון עלמין כלהו.

הסולם

(קל): כמו שהעני מרתיח חלבו ודמו, כך קמח ההוא, שהביא, מרתיחים אותו בשמן טוב. וכאן למדנו שאפילו כל אדם מקריב מנחה זו על המחבת ומנחת מרחשת. משום, כמו שהחטא מרתיח חלבו ודמו באש היצר הרע, וכל אבריו מרתיחים באש. כך קרבן הזה, כעין זה ממש, כי עיקר הקרבן הוא כעין החטא. ולהקריב לפני הקב"ה רצון לבו ורוחו ונפשו, שזה חביב עליו יותר מכל. (קלא): אשרי חלקם של הצדיקים, שהם מקריבים בכל יום ויום קרבן הזה לפני הקב"ה. ומה הוא, היינו שמקריבים לפניו את עצמם ונפשם. ואני רוצה להקריב קרבן הזה, כי זה רוצה הקב"ה מן האדם בעולם הזה. ועם כל זה קרבן ממש משובח יותר, משום שעל ידו מתברכים כל העולמות. (ויקרא, סולם אות ק"ל-קל"א).

[קרבן הצדיקים: ידויק לשון הזוהר שהצדיקים מקריבים מנחה בכל יום. היינו שמשמים עצמם כעני, שקרבנו כאשר הוא דל שבדלים, מנחת סולת (כנז בזוהר סעיף קודם). שהמנחות הנזכרות בפסוקים כאן הם נדבה, שכל אדם יכול להתנדב ולהביאם לביהמ"ק בכל יום. אלא, שהם דומות לקרבן העני כשאינו בידו להשיג

בהם. דהיינו שקיים ששה אלפים שנה ואלף אחד חרב. (ברכות ל"א.) והקב"ה, נמצא בשביעי, של כל הנזכר לעיל. דהיינו באלף הז' רבשנה הז' וכו'. (ויקרא, סולם אות קל"ד).

[כל השביעי: יש להתבונן בדברי הזוהר כאן שמונה את כל השביעי, ברקיעים, בימים בשבועות בשנים וכו', ומסיים שהקב"ה נמצא בשביעי של כל אחד. שלכאורה מיום השביעי וקדושת השבת שבו, נוכל ללמוד ולהשוות לשאר השביעי הנזכרים ברשימה זו. עוד יש להתעמק בשייכות כל שביעי אלו, לפסוק ואם זבח שלמים הנזכר בתחילת הסעיף. ואולי אפשר לומר, ששלמות מן הבהמה היא בהבאה ממין זה לקרבן לה. ושלמות הקרבנות הוא קרבן שלמים שנקרא כן על שם שלמותו בכל. שכל זה הוא שלמות מאמר השביעי שבעשרה מאמרות שאמר ה' [ויאמר] בבריאת העולם, הוא מאמר "ויאמר אלקים תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה ורמש וחיתו ארץ" (בראשית א' כ"ד). כמפורש בזוהר ויקרא (סולם אות קפ"ו). שחשבון זה הוא כאשר נחשב את המלה בראשית, כמאמר כללי, הנספר לבסוף. כלומר, שחביבות קרבן השלמים שבו שלמות למעלה ולמטה, היא שלמות מין הבהמה שנברא במאמר שביעי, וחביבותו היא כחביבות כל השביעי הנזכרים בדברי הזוהר כאן, מראה מקום: כל השביעי חביבין, מדרש ויק"ר (כ"ט י"א)

מהרח"ו: בספר אור החמה (ויקרא זוהר דפ"י דף ט' ע"ב), הביא את דברי מהרח"ו שכתב ליישב במקצת השאלה הנ"ל מה שייכות הזכרת כל השביעי לפסוק "אם זבח שלמים", שבתחילת הסעיף. להלן לשון מהרח"ו המובא שם: ר' יהודה פתח "ויאמר אלקים יהי רקיע" וגו'. הבאת זה הפסוק פה ללא תועלת יהיה משום דסוף המאמר דר' יהודה המדבר על פסוק יהי רקיע (לקמן ויקרא, סולם אות קמ"ו), אמר כי אותו הרקיע הוא המטיל שלום בין מים למים. ולזה הביאו על פסוק אם זבח שלמים קרבנו. או יהיה בעבור ר' אבא דאמר (גם כן

ומדבק עצמו בהקב"ה ומעלה כל הדברים שהוא רואה במחשבה להקב"ה. ויש שמעלין עם הדיבור בתפלה ויש שמעלים בדברי תורה ויש שמעלה עם המלאכה ומשא ומתן כשעושה בדעת ובהשכל כמו שאמר שלמה המלך ע"ה (משלי ג' ו') בכל דרכיך דעהו או כשיש צדיק בעולם מיחד כל הדברים כידוע, וזהו מנחה על המחבת פירוש אם קרבנך שאתה מקריב המנחה היא על המחבת מלשון סתר וחבוי בסוד המחשבה אזי גם כן תהיה מצה ופסול במשהו חמץ, אך פתות אותה פתים היינו פירורים כזיתא וכו', וכזית הוא מחיה את האדם כידוע נמצא בכזית יש אדם שלם וכו'. או יאמר פתות אותה פתים מלשון התרגום על (דברים י"ב. כ') כי ירחיב ארי יפתי וגו'. היינו שתרחיב דעתך בכל הדברים ויהיה לך דעת רחבה להעלות כל הדברים להמחשבה טובה הנקרא רחובות. ואם מנחת מרחשת קרבנך הוא סוד הדיבור מרחש בשפתיו סולת יהיה קרבנו והבאת את המנחה אשר יעשה מאלה. כי השכינה בעצמה היא כביכול כח הדיבור והיא המדברת והמדבקות להשי"ת והמשכיל יבין. עכ"ל ספה"ק דגל מחנה אפרים.]

כל השביעי חביבין (ויקרא, סולם אות קל"ד)

"ואם זבח שלמים קרבנו" וגו' (ויקרא ג' א'). זוהר: (קלד): "אם זבח שלמים קרבנו". רבי יהודה פתח, "ויאמר אלקים יהי רקיע בתוך המים" וגו'. תא חזי, בשעתא דברא קב"ה עלמא, ברא ז' רקיעים לעילא, ברא ז' ארצות לתתא, ז' ימים, ז' נהרות, ז' יומין, ז' שבועות, ז' שנים. ז' פעמים. ז' אלפי שנין דהוי עלמא, קב"ה בשביעאה דכלא.

הסולם

קלד) אם זבח שלמים קרבנו: ר' יהודה פתח. ויאמר אלקים יהי רקיע בתוך המים וגו'. בוא וראה בשעה שברא הקב"ה את העולם, ברא ז' רקיעים למעלה, ברא ז' ארצות למטה, ז' ימים, ז' נהרות, ז' ימים, ז' שבועות, ז' שנים, ז' פעמים, ז' אלפי שנה שהעולם עומד

למעלה. כלומר, שהבריות שעל הכדור מסביב, נמצאים אלו כנגד אלו וז' חלקים שבכדור הם ז' ארצות. וכל אלו הבריות שבשש ארצות הן משונות במראיהן על פי השינוי שבאוויר שיש בכל מקום ומקום. ועומדים בקיומם כשאר בני אדם. (ויקרא, סולם אות קל"ו, ואות קמ"א)

[ביאור נוסף לד"ה זה כלול בתוספת הביאור לד"ה הבא]

שם, לקמן ויקרא סולם אות קמ"ו, חזינא [חמינא] להאי שמא קדישא כלא שלים [כלא הוא שלום] וגו', עכ"ל מהרח"ו בספר אור החמה.

דרך לימוד: יש להתבונן בשאלת מהרח"ו ובתשובתו, שכך הוא דרך הלימוד. בהתבוננות הפסוקים המובאים בדברי הזוהר, מה הוראתם ומה באו ללמדנו לצורך הבנת הנושא.

זוהר: העולם ככדור ומדרגותיו גלגלי בצלים

(קלו): וכלהו רקיעין, אליו על אליו כגלגלי בצלים, אליו לתתא, ואליו לעילא. וכל רקיעא ורקיעא, אזלא ורעשא מאימתא דמאריהון. על פומיה נטליו, ועל פומיה קיימין. ועילא מכלהו קודשא בריך הוא, דנטיל כלא בחיליה ותוקפיה. כגוונא דא שבעה ארצות לתתא, וכלהו בישובא בר דאליו עלאין ואליו תתאין. וארץ ישראל עלאה מכלא, וירושלם עלאה מכל ישובא. (קמא): ובספרא דרב המנונא סבא, פריש יתיר, דהא כל ישובא מתגלגלא בעגולא ככדור, אליו לתתא, ואליו לעילא, וכל אינון בריין משניין בחזווייהו משנויא דאוריא. כפום כל אתר ואתר, וקיימין בקיומיהו כשאר בני נשא.

זוהר: יום ולילה ההפוכים בצדי כדור הארץ

(תריט): א"ר יוסי, היך היא סליק. א"ר, כבר תנינא ממאריהון דמתניבתא. דעלמא סגלגל הוא ככדורא דא. וכד נפיק ממזרח, אזיל בסגלגלותא, עד דמטא לתתא, וכדו אתעביד רמשא. ובההוא שעתא אזיל ונחית בגלגלין דמדריגין ידיעו, ונחית וסבב כל ארעא וישובא. (תרכ): וכד נחית ומתכסיא מינו, רמש לן, ונחיר לאינון דדיירין תחות לן. לפום יישובא וסגלגלתא דארעא.

הסולם

(תריט): א"ר יוסי, איך הוא עולה. א"ר, כבר למדנו מראשי הישיבה, שהעולם הוא עגול ככדור הזה, וכשהשמש יוצא ממזרח, הולך בעגול עד שמגיע למטה, מתחת הארץ. ואז נעשה ערב. ובאותה שעה הולך ויורד בגלגלים של מדרגות ידועות, ויורד ומסבב כל הארץ וכל הישוב. (תרכ): וכשהשמש יורד ומתכסה ממנו, נחשך לנו, ומאיר לאותם היושבים מתחתינו, דהיינו לאותם שהם מעבר השני של הארץ, מתחת לרגלינו, וכן הולך ונחשך מצד אחד ומאיר לצד השני שמתחתיו, לפי הישוב והעיגול של הארץ סביב סביב. (זוהר חדש בראשית, סולם אות תרי"ט-תרכ"ב).

[ראיית כל העולם בתורה: מלבד הסודות עמוקים שבדברי הזוהר כאן (ויקרא קמ"א, וז"ח

הסולם

(קלו): וכלהו רקיעין אליו וכו': וכל הרקיעים הם אלו על אלו, כקליפות בצלים המלבישות אלו על אלו, אלו למטה ואלו למעלה. שהפנימים נבחנים שהם למטה, והחיצונים למעלה. וכל רקיע ורקיע הולך ורועש מפחד אדונם, על פיו נוסעים, ועל פיו עומדים. ולמעלה מכולם הוא הקב"ה, שנושא הכל בכחו וגבורתו. כעין זה ז' ארצות למטה, וכולם בישוב, רק שאלו עליונים ואלו תחתונים. וארץ ישראל היא למעלה מכולם וירושלים היא העליונה מכל הישוב. (קמא): ובספרא דרב המנונא וכו': ובספרו של רב המנונא סבא, מפרש יותר. כי כל הישוב מתגלגל בעיגול ככדור, אלו למטה ואלו

עשר הספירות (עיגולים, וישר). ותיקון על ידי קו היושר, ותיקון ג' הקוין ימין שמאל אמצע. שבתיקון זה עוסק כמעט כל ספר הזוהר והתיקונים. וזה לשון האר"י (שם):

עיגולים, ג' קוין, זה למטה מזה: לשון עץ חיים:

בענין א"ס ב"ה. איך היה התחלת אצילות העולמות הנאצלים ממנו וגם חקירה גדולה ומחלוקת עצום נחלקו בו כל המקובלים כולם. א', כי יש מי שכתב כי י' הספירות הם כסדר י' מדרגות זו אח"ז וזו למטה מזו. ב', ויש מי שכתב כי סדר עמידתן דרך קוים ימין ושמאל ואמצע וכו', ג', ורבים יחמו ויאמרו כי הם בצורת גלגלים עגולים זה תוך זה וזה מקיף וסובב לזה. והנה מי שיסתכל בדברי רשב"י בס' הזוהר והתיקונים וכן בספר הבהיר (לר' נחוניא בן הקנה) ימצא בדבריהם מאמרים שונים ומחולפים נוטים לכאן ולכאן והמקובלים האחרונים (נבוכו בזה) נלאו יותר לחקור ולא יכלו כי קושיא גדולה וחזקה הולכת ומסערת עליהם באמרם מאחר שהא"ס שוה בכל בחי' השוואה גמורה לא יצדק בו מעלה ומטה פנים ואחור כי כל הכינונים האלו מורים הם היות קצבה וגבול ותחום ומדה באור א"ס העליון ח"ו וכו'. והנה האמת הוא שאלו ואלו דברי אלהים חיים וכולם נכוחים למבין וישרים למוצאי דעת אמנם ההפרש שבין ב' הסברות הנ"ל אם הם כסדרן י' מדרגות זו למעלה מזו אם הם בדרך קוים. זה הענין יתבאר בעז"ה, כמו שאכתוב היטב כולו בענפים לקמן וכו'.

צמצום וקו: המשך ל' ע"ח: והנה הצמצום הזה

היה בהשוואה א' בסביבות הנקודה האמצעית ריקנית ההוא באופן שמקום החלל ההוא היה עגול מכל סביבותיו בהשוואה גמורה ולא היה בתמונת מרובע בעל זוויות נצבת וכו'. ונדוע בחכמת השיעור שאין תמונה כ"כ שוה כמו תמונת העיגול, וע"כ מוכרח הוא להיות צמצום הא"ס בבחי' עיגול והסיבה הוא בעבור שהוא שוה בכל מידותיו כנ"ל. ובסוף ענף ג' יתבאר טעם למה הוצרך ענין הצמצום הזה ומה ענינו: והנה אחר הצמצום הנ"ל

בראשית תרי"ט), בענין הנקרא בספה"ק בשם עיגולים ויושר, עוד מפורש בדברי הזוהר, השורש הרוחני של מציאות העולם הגשמי, כפי שנכתב בספר הזוהר כבר לפני כאלפיים שנה שהעולם הוא עגול ככדור, מצד המדרגה העליונה המחייבתו להיות כן. בלא שהוצרכו להקיף את העולם בספינות וכו"ב, כפי שעשו החוקרים שבאומות העולם, שאמת זו נודעה להם רק לפני כמה מאות שנים. שהבדל זה הוא כהבדל בין מהירות המחשבה והיקפה העצום לעומת מהירות תנועת הגוף והקיפו המצומצם. טעם הדבר הפשוט ביותר הוא, כדאיתא בזוהר ובגמ', שהקב"ה הסתכל בתורה וברא את העולם. שהתורה הייתה כלי אומנותו. מכאן, שבהסתכלות החכמים בתורה, נגלים לפניהם העולם ומלוואו, כרצון ה' להאיר להם בשיעור מדת הזדככותם ודבקותם בו. עוד נוסף מכאן גם להבא. שכפי שחכמי אומות העולם לא האמינו שהעולם עגול ככדור, אלא שנים רבות לאחר דברי התנאים וכו', כן יכולה עובדה קטנה זו לשמש כעין קנה מדה לכל חכמתם מול תעצומות החכמה הכתובה בתורה, ועד כמה יבושו הם ויכלמו נוכח קטנות דעתם כאשר חכמת ה' תתגלה ותיאיר שבעתיים כאור שבעת הימים.

העולם העגול ואדם הישר: עוד יש להבין בדברי

הזוהר כאן, שבריאית העולם ככדור, אינה אלא מצד בריאתו. אלא, שכל תיקון העולם הוא בידי האדם שנברא בתיקון צלם אלוקים שהוא ענין קו יושר ותיקון ג' קוין. אחד ההבדלים העקריים בין ב' מדרגות אלו הוא, שבבחינות עיגולים אין עליון ותחתון מעלה ומטה, אלא הכול בהשוואה אחת, ובמדרגות הקו, העליון הוא ראש הקו - ספירת כתר, והתחתון הוא סוף הקו - ספירת מלכות. כמבואר בהרחבה בדברי האר"י דלהלן, ובהערת הגהו"ב המובאת בסוף הדברים.

לשון האר"י בעץ חיים: להלן דברי האר"י ז"ל

בספר עץ חיים, (שער א' ענף ב', דרוש עיגולים וישר), המבאר ומקיים את כל שיטות המקובלים בביאור

ע"ש.וכן **בראשית בראשית** ד"ט וכו'. גם במאמר זה יובן הבחי' הב' הנק' ציור אדם ביושר שכולל כמה עולמות כנז' בספר הזוהר פרשת תולדות דף קל"ד, וכמה דב"נ איהו אתפלג לכמה שייפין וכולהו קיימין דרגין על דרגין מתתקנין אילין על אילין וכולהו חד גופא ה"נ עלמא. ובענף ד' נבאר איך כל הבחי' מצטיירין בציור אדם והם דא לגו מן דא ודא לגו מן דא עתיק לגו מן א"א וא"א לגו מן אבא ואמא ואו"א לגו וכו' ע"ס כל המדרגות ושם יובן היטב כפי [נ"א בחי'] היותן דא לגו מן דא דא מוחא ודא קליפה ע"ש היטב. הרי נתבאר ענין ב' בחי' שיש ב"ס א' בחי' עיגולים וא' בחי' יושר כמראה אדם. עכ"ל האר"י (עץ חיים, שער א' ענף ב', דרוש עיגולים ויושר), בקיצור הדברים.

הערת הגהו"ב: בהגהות וביאורים הנדפס על הדף (ע"ח דפ"ח), הערה ד', כתב וז"ל: וגם כל הנבראים הם בבחי' עיגולים ואפילו העשבים וכל מן אילן ופירות הכל עגול לסבת החלל שהוא עגול וכו', עכ"ל.

כעין זה איתא בתלמוד ירושלמי מסכת מעשרות פרק ה' הלכה ג' (דף כ"ה ע"ב), תני רבן שמעון בן גמליאל [אומר] אין מרובע מששת ימי בראשית, עכ"ל.

מראה מקום בזוהר: כדברי הזוהר כאן (ויקרא דפ"י דף ט' וי', סולם אות קל"ד, ואות קמ"א), בענין עיגולים ויושר, וכדור הארץ שהוא כגלדי בצלים, איתא גם בזוהר בראשית סולם אות ר"ז. ביאור הדברים בסולם בהרחבה נמצא בזוהר וארא (סולם אות קע"ב). כן איתא גם בז"ח בראשית (סולם אות תרי"ט-תרי"ט). כמו כן הובאו עיקרי הדברים בפניני זוהר וארא (ד"ה ארץ ישראל בפנימי וחיצון ובעיגולים ויושר).

חסידות: עיגולים ויושר: להלן דברי ספה"ק **פרי צדיק** (פר' קרח אות א'), שמבאר את ענין מחלוקת קורח כנגד משה, בהבדל בין עיגולים שאין בהם מעלה ומטה, לבין קו יושר שיש בו

אשר אז נשאר מקום החלל ואויר פנוי וריקני באמצע אור הא"ס ממש כנ"ל הנה כבר היה מקום שיוכלו להיות שם הנאצלים והנבראים ויצורים והנעשים ואז המשיך מן אור א"ס קו א' ישר מן האור העגול שלו מלמעלה למטה ומשתלשל ויורד תוך החלל ההוא וכו'.

גלדי בצלים: המשך ל' ע"ח: הרי נתבאר ענין הי"ס שנאצלו בסוד י" עיגולים זה תוך זה וכ"ז הוא בחי' עשר ספירות הכוללות דרך סתם כל בחי' העולמות כולם וכו', וכולם כגלדי בצלים זה תוך זה ע"ד תמונת הגלגלים כנזכר בספרי תוכניים. והנה הבחי' המחברת כל העיגולים יחד הוא ענין קו הדק הזה המתפשט מן הא"ס ועובר ויורד ונמשך מעיגול אל עיגול עד סיום תכלית כולם כנ"ל ודרך הקו הזה נמשך האור והשפע הצריך לכל א' וא' מהם וכו'.

ג' קוין ימין שמאל ואמצע: המשך ל' ע"ח: ועתה נבאר בחי' הב' שיש ב"ס הלא הוא בחי' אור היושר כדמיון ג' קוים כצורת אדם העליון. והנה דרך הקו הנ"ל המתפשט מלמעלה למטה אשר ממנו מתפשטים העיגולים הנ"ל גם הקו ההוא מתפשט ביושר מלמעלה למטה מראש גג העליון של עיגול העליון מכולם עד למטה מתחתית סיום כל העיגולים ממש מלמעלה למטה כלול מ"ס בסוד צלם אדם ישר בעל קומה זקופה כלול מרמ"ח אברים מצטיירים בציור **ג' קוים ימין ושמאל ואמצע** כלול מ"ס בכללות וכו'. וכמעט **כל ס' הזוהר** והתיקונים רוב דבריהם כולם מתעסקים בבחי' ב' הזאת בלבד כמ"ש היטב במ"א.

סיכום הדברים: המשך ל' ע"ח: והרי בזה יתקיימו ב' הסברות הנ"ל כי יש ב' בחי' דרך עיגולים ודרך קוים ושתייהם כא' טובים דברי אלקים חיים. והנה ענין זה שנתבאר בענף זה איך כל העולמות הם בבחי' עיגולים זה תוך זה **כגלדי בצלים** והוא בחי' א' נרמז בזוהר בהרבה מקומות ובפרט **בראשית ויקרא** (דפ"י דף ט' וי"ד), איך אפילו הרקיעים והארצות כגלדי בצלים זה תוך זה

עולה לא תרצה. זבחי אלקים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה" (תהלים נ"א י"ח-י"ט). "כי לא תחפוץ זבח", [שואל] וכי לא בעי קב"ה דיקרבון קמיה קרבנא, והא איהו אתקין לגבי חייביא קרבנא, דיקרבון ויתכפר להו חוביהו. [ומשיב] אלא דוד לקמי שמא דאלקים אמר, וקרבנא לא קרבין לשמא דאלקים, אלא לשמא דיו"ד ה"א וא"ו ה"א. דהא לגבי דינא קשיא מדת הדין, לא מקרבין קרבנא. דכתיב "אדם כי יקריב מכם קרבן לה'". לה, ולא לשמא דאלקים. וכי תקריב קרבן מנחה לה'. זבח תודה לה'. זבח שלמים לה'. (רסא): ובגין כך, כיון דדוד מלכא, לגבי אלקים אמר. אצטריך למכתב, "כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה". דהא לשמא דא לא מקרבין, אלא רוח נשברה. דכתיב "זבחי אלקים רוח נשברה". קרבנא דאלקים, עציבו, ותבירו דלבא. ובגין כך, מאן דחלם חלמא בישא, עציבו אצטריך לאחזאה, דהא במדת אלקים קיימא, וזבח דמדת דינא, עציבו אצטריך ורוח נשברה, וההוא עציבו מסתייה לחלמא בישא, ולא שלטא דינא עלוי. דהא זבח דאתחזי למדת דינא, אקריב קמיה. (רסב): "לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה", מאי לא תבזה, מכלל דאיכא לב דאיהו בוזה. אין. היינו לב דאיהו גאה, לב בגסות רוחא, היינו לב דאיהו בוזה, אבל לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה.

הסולם

(רס): כתוב, כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה זבחי אלקים רוח נשברה וגו'. שואל, כי לא תחפוץ זבח, וכי אינו רוצה הקב"ה שיקריבו לפניו קרבן, והרי הוא תקן לרשעים שיקריבו קרבן, ויתכפר להם עונותיהם. ומשיב, אלא דוד, לפני שם אלקים אמר זה, שהוא מדת הדין, וקרבן אינם מקריבים לשם אלקים אלא לשם הוי"ה. כי אל דין קשה שהוא מדת הדין אינם מקריבים קרבן. שכתוב, אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. לה' ולא לשם אלקים, וכן כתוב, וכי תקריב קרבן מנחה לה', זבח תודה לה', זבח שלמים לה', לא כתוב השם אלקים. (רסא): ומשום זה,

מדרגות עליון ותחתון, על פי דברי הגמ' שלעת"ל הקב"ה יעשה מחול לצדיקים, דהיינו שיחזורו המדרגות לבחי' עיגולים. וזה לשונו: ויקח קרח וגו'. במדרש רבה פרשה זו מה כתיב למעלה ועשו להם ציצית קפץ קרח ואמר למשה טלית שכולה תכלת וכו' בית מלא ספרים מהו שיהא פטור מן המזוזה וכו'. וצריך להבין וכו'. אך הענין על פי מה שאמר האריז"ל שיש מדרגות הנקראים בחינת עיגולים ויש הנקראים בחינת יושר. ובעלמא דאתחרבן קודם בריאת העולם היה אז בבחינת עיגולים ובעולם התיקון התחיל מדרגה בחינת יושר ולעתידי יתגלה גם כן בחינת עיגולים. וזה סוד מה שאמרו סוף מסכת תענית, עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים לשון מחול הוא בעיגול וכו'.

טענת קרח שחלק על משה: המשך ל' פרי צדיק:

וזה היה טענת קרח שכיון שבאמת בשעת מתן תורה היה ראוי להיות התיקון האמיתי כמו שיהיה לעתיד. וזה שטען כי כל העדה כולם קדושים וכו'. וטעה קרח וחשב שכן הוא תמיד כמו שיהיה לעתיד וכבר הוא עתה כן. אבל באמת התגלות הזאת האמיתי לא יהיה עד לעתיד ובשבת הוא רק מעין זה מעין עולם הבא אחד מס' לעולם הבא (כמו שאמרו ברכות נ"ז ב') ומשום זה נכתבו דבריו בתורה: והנה טלית הוא בחינת אור מקיף וכן בית הוא גם כן בחינת אור מקיף וצוה תורה לעשות בטלית חוט אחד של תכלת שמורה על יראה שדומה לכסא הכבוד וכו'. ולכן קרח לפי טעותו שטען שכבר זכו ישראל לאור מקיף כמו שיהיה לעתיד וכמו שטען ובתוכם ה' לטעותו היה סובר שטלית שכולו תכלת פטורה מן הציצית שכבר יש לו אור מקיף בשלימות מהיראה וכמו שיהיה לעתיד. וכן בית מלא ספרים פטור מן המזוזה ואין צריך עוד לשמירה ועל ידי זה חלק על משה לפי טעותו וכו', עכ"ל ספה"ק פרי צדיק בקיצור.]

לב נשבר לעומת לב גאה

(משפטים, סולם אות ר"ס-רס"ב)

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה'" וגו' (ויקרא א' ב'). זוהר: (רס): כתיב "כי לא תחפוץ זבח ואתנה

הסולם

(קסג): רבי אבא פתח, "עורי צפון ובאי תימן הפיחי גני" וגו'. עורי צפון, אלו הם העולות הנשחטות בצפון, משום שבאים על המחשבות שהם בצפוני הלב, ובמקום הדין, שצד צפון הוא שמאל ודין, שהוא משום שמחשבות נמצאות בלילה בזמן שנמצא דין. רוח צפון מנשב בחצות לילה, כשהאנשים מקיצים משנתן, וכנורו של דוד, שה"ס המלכות המנגנת להקב"ה (כלהלן קע"ה: ד"י) מנגן אז מאליו, ומחשבותיהם של בני אדם מתעוררות. (קסד): ובאי תימן: אלו הם שלמים הנשחטים בדרום. שהוא צד החסד, ימין, משום שהם שלום של הכל, שלום של העליונים ותחתונים, שהקרבת השלמים ממשיכה שלום ושלמות. ושלמים הוא לשון שלום ושלמות. ואלו הם השלמות של רוחות העולם, שלמות של הכל מצד האמונה. שהיא המלכות. והשלמים משום שהם שלום הכל, הבעלים אוכלים מהם ונהנים מהם. כי שלום הוא לו, ולכל העולם במדרגה אחת. חטאות ואשמות נאכלים לכהנים בלבד, ולא לבעלים, משום שהכהנים עומדים לכפר עליהם ולהעביר חטאם. ומכל הקרבנות לא חביבים להקב"ה כמו השלמים, משום שעושים שלום בעליונים ותחתונים. (ויקרא, סולם אות קס"ג-קס"ד).

[סדר העבודה: עולות הנשחטות בצפון, כמ"ש ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה'" (ויקרא א' י"א). יש להתבונן בדברי הפסוק בשיר השירים, שלכאורה בא להוסיף, שכן הוא סדר העבודה וההקרבה. שתחילה הוא בבחינת עורי צפון, על ידי עולת התמיד של שחר. שהוא תיקון צד הצפוני (יצה"ר, כדלהלן בתוס"ז). ואח"כ הוא המשך התיקון בהוספת חסדים וחיבור אל הימין, כמ"ש ובואי תימן. אשר כן הוא סדר הנכון בעבודת ה' של כל אדם.

כיון שדוד המלך אמר אל השם אלקים, צריך לכתוב, כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה. כי לשם זה אינם מקריבים אלא רוח נשברה, שכתוב, זבחי אלקים רוח נשברה. קרבן של אלקים הוא עצבות ושכירת הלב. ומשום זה, מי שחלם חלום רע, הוא צריך להראות עצבות, כי הוא עומד במדת אלקים, וזבח של מדת הדין צריך להיות עצבות ורוח נשברה, ועצבות ההיא מועיל לחלום הרע, ואין הדין שולט עליו. כי זבח הראוי למדת הדין הקריב לפניו. (רסב): לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה: שואל, מהו לא תבזה, משמע שיש לב, שהוא בוז. ומשיב, כן, והיינו הלב שהוא גאה, הלב שהוא בגסות הרוח, היינו הלב שהוא בוז. אבל לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה. (משפטים, סולם אות ר"ס-רס"ב).

עורי צפון ובאי תימן

(ויקרא, סולם אות קס"ג-קס"ד)

(קסג): רבי אבא פתח, "עורי צפון ובאי תימן הפיחי גני יזלו בשמיני יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו" (ש"ה ש' ד' ט"ז). עורי צפון, אליו עולות הנשחטות בצפון, בגין דאינון מחשבות בצפוני לבא, ובאתר דדינא. בגין דמחשבה אשתכח בליליא, בזמנא דדינא אשתכח. רוח צפון מנשבא בפלוגתא דליליא, כד מתערי אנשי, וכנור דודו מנגן מאליו, ומחשבתו דבני נשא מתערי. (קסד): "ובאי תימן", אליו שלמים הנשחטין בדרום, בגין דאינון שלמא דכלא, שלמא דעלאי ודתתאי. ואליו שלימו דסטרי עלמא. שלימו דכלא מסטרא דמהימנותא. ושלמים: בגין דאינון שלמא דכלא. בעלים אכלין מנייהו. ומתהניין מנייהו. דהא שלמא הוא ליה, ולכל עלמא, בדרגא חדא. חטאות ואשמות נאכלין לכהני, בגין דאינון זמינין לכפרא עליהו, ולאעברא חובייהו. ומכל קרבני לא חביבין קמי קב"ה כמו שלמים, בגין דאשתכח שלמא בעלאי ותתאי.

יעקב, הוא עושה שלום כמו שאמרנו, משום שאחוז בזה ובוזה, דהיינו שמתרחקים בו קו ימין וקו שמאל. שה"ס אברהם ויצחק. ושלמים אחוזים במצות עשה, שה"ס קו ימין, ובמצות לא תעשה, שה"ס קו שמאל, דהיינו בצד זה ובצד זה, כמו יעקב, להיותם ג"כ קו אמצעי, וע"כ נקראים שלמים. וסוד הדבר. שכתוב, ויעקב איש תם, שפירושו איש השלם. כי כל השלמות היא בקו האמצעי. שהוא שלם למעלה בז"א, ושלם למטה במלכות. (ויקרא, סולם אות קצ"ב).

[השלמות שבקרוב שלמים: כלומר, שפירוש השם קרבן שלמים הוא על שם השלמות שבו, וכן על שם השלום הנעשה על ידו בכל המדרגות. כדברי הזוהר כאן (קצ"ב), נזכר גם לעיל (ויקרא, סולם אות קס"ד), שאין חביב להקב"ה כמו קרבן השלמים, העושה שלום בעליונים ובתחתונים וכו'. כן פירש רש"י כאן (ויקרא ג' א'), שלמים מטילים שלום בעולם. ד"א, שלמים שיש בהם שלום למזבח ולכהנים ולבעלים. מקור הדברים הוא כפי הנראה בתוספתא זבחים (קרבנות פרק י"א א'), בדברי רבי שמעון. וז"ל: שלמים. רבי שמעון אומר שלמים שהכל שלום בהן. מהן למזבח ומהן לכהנים ומהן לבעלים, עכ"ל. בזה יובן שלמים שהוא בלשון רבים, על שעושה שלום בכמה וכמה אופנים.]

שלום ושלמות: עוד יש להתבונן בדברי הזוהר, שעשיית שלום נעשית על ידי דבר שיש בו עצמו שלמות. כלומר, ששורש המלים שלום ושלמות הוא אחד. על כן ככל שתגדל השלמות באדם עצמו, כן הוא יוכל לעשות שלום במקומות נוספים. וכן הוא להיפך. ככל שהוא עצמו אינו שלם, כן יראה חסרון זה בכל מעשיו. ידויק בזה לשון הסולם המובא לקמן (ויקרא קס"ד): שלום הוא לו ולכל העולם במדרגה אחת. טעם הדבר הוא כעין הנזכר במקומות רבים "כי אין לך נותן מה שאין בו".

לשון הסולם ויקרא (קס"ד), המובא גם לעיל: (קסד): ובאי תימן: אלו הם שלמים הנשחטים

תוספות זוהר: יעוין בזוהר רע"מ בהר (סולם אות מ'), שמבאר טעם שחיתת קרבן עולה בצד צפון, שהוא כנגד יצר הרע הנקרא בשם "צפוני". כמ"ש "ואת הצפוני ארחיק מעליכם" (ויאל ב' כ'), כדאיתא בגמ' מסכת סוכה (דף נ"ב ע"א), שדורשת פסוק זה על יצר הרע שהוא צפון בלבו של אדם. כן איתא גם בזוהר פקודי (סולם אות תתל"ח), שמזכיר ז' שמות דיצה"ר, וצפוני הוא השביעי, שהם כנגד ז' היכלות (דס"א) שלו. וכן איתא בז"ח רות (סולם אות קצ"ב), מאמר ז' מדורי גיהנם. אלא, שמסבה זו, דהיינו תיקון כל הבחינות הנזכרות בצפון, נקרא גם בית המקדש בשם ירכתי צפון. כמ"ש "יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב" (תהלים מ"ח ג). כמפורש בזוהר ויגש (סולם אות ל"ב). שמבאר את הפסוק "ירכתי צפון" אשר הן ביהמ"ק של מעלה והן ביהמ"ק שלמטה הם בבחי' צפון דהיינו הארת השמאל דבינה וכו'.

עושה שלום במרומיו

(ויקרא, סולם אות קצ"ב, קס"ד)

"ואם זבח שלמים קרבנו" (ויקרא ג' א'). (קצב): ושלמים שלמותא הוא, ושלמא דכלא. ומאן דאקריב שלמים אסגי שלמא בעלמא. יעקב איהו עביד שלום, כמה דאמרן. בגין דאחיד להאי ולהאי. ושלמים אחידן במצות עשה, ובמצות לא תעשה, בהאי סטרא, ובהאי סטרא. ועל דא אקרי שלמים. ורוא דמלה, דכתיב, "ויעקב איש תם" (תולדות, בראשית כ"ה כ"ז): [תרגום]: גבר שלים. שלים לעילא, ושלים לתתא. ק דבר אחר "המשל" (אייב כ"ה ב'), דא מיכאל. "ופחד" (שם), דא גבריאל. דא יסודא דיליה ממיא ודא יסודא דיליה מאשא וקב"ה עביד שלמא בנייהו דכתיב "עושה שלום במרומיו" (שם). [לשון הפסוק: "הַמֶּשֶׁל וַפָּחַד עָמּו עוֹשֵׂה שְׁלוֹם בְּמַרְוֹמָיו"]

הסולם

(קצב): ושלמים, הוא שלמות, ושלום הכל. ומי שמקריב שלמים מרבה שלום בעולם. כי שלמים הוא בחינת קו האמצעי, כמו יעקב.

ממרק ומבשם את המר להטעים אותו. פירוש, כי מלח ה"ס הדינים אשר במסך דחירק, שעליו יוצא קו אמצעי המיחד ימין ושמאל, והוא ממרק ומבשם וממתיק הדינים דשמאל שהם מרים, עם החסדים שבקו ימין. ואם לא היה מלח, לא היה נמשך קו אמצעי, ולא היה יכול העולם לסבול את המרירות. זהו שכתוב "כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו יושבי תבל", משפט הוא ת"ת, דהיינו קו אמצעי שמחזה ולמעלה, שהדינים שבמסך שבו נקראים מלח, צדק, היא דינים המרים שבמלכות, ואומר הכתוב, כשהמשפט שה"ס מלח הוא לארץ, שהיא הנוקבא, אז צדק למדו וגו', שיוכלו לקבל המרירות שבצדק. וכן כתוב, "צדק ומשפט מכון כסאך", שהצדק נשלם ע"י המשפט, שה"ס מלח. (תרסז): ומלח הוא ברית, שהוא יסוד, דהיינו קו אמצעי, שמחזה ולמטה, שהעולם, שהוא הנוקבא, מתקיים עליו. שכתוב, אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת. ומשום זה, משום שעליו יוצא קו האמצעי שהוא יסוד, נקרא המלח ברית אלקיך, כי היסוד נקרא ברית וקוראים אנו ים המלח, שהים, שהוא הנוקבא, נקראת על שמו, על שם המלח הממתק אותו. (ויחי, סולם אות תרס"ו-תרס"ז)

[ים המלח: תמצית דברי הזוהר כאן, שסוד קיום כל דבר במלח וכן קיום ברית מלח (כדלקמן), הוא בסוד קו אמצעי המתקן בדינים שבו שבסוד מסך דחיריק, את הדינים דקו השמאל וממתיקם. כמלח הממתיק את הבשר- ובשר הוא בחינת חכמה, על פי סדר מוחא עצמות גידין בשר עור. עוד יש להתבונן בדברי הזוהר כאן שתיקון המלח הוא הנקרא ים המלח. שאפשר להבין במקצת, כפי שים המלח הוא מקום הנמוך ביותר על פני היבשה, כן הוא מבחינת שורשו במסך דחיריק, שהוא נקודה תתאה שבספירת מלכות. עוד יש להתבונן בטעם הזכרת תיקון כל הקרבנות במלח, דווקא בקרבן מנחה שהוא בדרך כלל קרבן העני.

בדרום. שהוא צד החסד, ימין, משום שהם שלום של הכל, שלום של העליונים ותחתונים, שהקרבת השלמים ממשיכה שלום ושלמות. ושלמים הוא לשון שלום ושלמות. ואלו הם השלמות של רוחות העולם, שלמות של הכל מצד האמונה. שהיא המלכות. והשלמים משום שהם שלום הכל, הבעלים אוכלים מהם ונהנים מהם. כי שלום הוא לו, ולכל העולם במדרגה אחת. חטאות ואשמות נאכלים לכהנים בלבד, ולא לבעלים, משום שהכהנים עומדים לכפר עליהם ולהעביר חטאם. ומכל הקרבנות לא חביבים להקב"ה כמו השלמים, משום שעושים שלום בעליונים ותחתונים. עכ"ל הסולם.

חלופי גרסאות: ידוייק לשון הסולם, שלא גרס את סוף דברי הזוהר (בסעיף קצ"ב), מהמלים דבר אחר "המשל" וכו', עד סוף הסעיף. כהערה ק' בחלופי גרסאות, המסומנת בתוך דברי הזוהר כאן.]

ים המלח (ויחי, סולם אות תרס"ו-תרס"ז)

"וכ"ל קרבן מנחתך במלח תמלח ולא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך על כ"ל קרבנך תקריב מלח" (ויקרא, ב' י"ג). זוהר: (תרסו): רבי אחא אמר, כתיב "ולא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך על כל קרבנך תקריב מלח", וכי אמאי מלח. אלא בגין דאיהו ממרק ומבשם מרידא לאטעמא, ואי לאו הוי מלחא, לא יכיל עלמא למסבל מרידא. הה"ד "כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו יושבי תבל" (ישעיה כ"ז ט'). וכתוב "צדק ומשפט מכון כסאך" (תהלים פ"ט ט"ו). (תרסז): ומלח איהו ברית, דעלמא קיימא ביה, דכתיב "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת" (ירמיה ל"ג כ"ה). בגין כך, אקרי ברית אלקיך, ואקרי ים המלח, וימא אקרי על שמיה.

הסולם

(תרסו): רבי אחא אמר, כתוב, ולא תשבית מלח ברית אלקיך וגו'. שואל, ולמה מלח חשוב כל כך. ומשיב, משום שהוא

יהודה רקיעים הרקיעים הם הסובבים, לפעמים ממזרח למערב, ולפעמים ממערב למזרח, ובאים באמצע הים ומבדילים בינתים. וזהו ויבדל בין המים. (שסז): ומפני מה מי הים מלוחים. הוא מפני חמימות הרקיע ורתיחתו. בא וראה, קדירה העומדת על האור, וכל מה שמתעכבת על האור, התבשיל נמלח יותר, מרוב חמימות האש. וא"ר יהודה, אם הרקיע היה עומד בין המים, כל המים היו נקפאים כמלח, אלא הולך וסובב ואינו עומד בין המים. (זוהר חדש בראשית סולם אות שס"ו שס"ז).

חסידות: סוד על כל קרבנך תקריב מלח: להלן לשון ספה"ק **בעש"ט עה"ת** (פר' יתרו אות כ"ו): "ארץ פרי למלחה" (תהלים ק"ז ל"ד). ר"ל מלכות דקליפה שנקרא ארץ, המוציא כל ימי השבוע פירות וניצוצות קדושות, והשתא אין בה שום ניצוצות כמו ארץ שחופרין בה מלח, כך הוא השתא, דאפילו חייביא דגיהנם ניחין בה, וזהו סוד (בפ' ויקרא) על כל קרבנך תקריב מלח, כדי להתיש כח הקליפה ולסמא אותה בסוד (חולין דק"ה ע"ב) מלח סדומית המסמא את העינים, והבן, וזהו שאמר מרעת יושבי בה. ר"ל שכל השבוע היו שם הניצוצות שהם בסוד רע, ור"ת של "ארץ פרי" למלחה אפל תמורת אלף דקדושה, והבן: עכ"ל בעש"ט עה,ת.

חסידות: דגל מחנה אפרים: ברית מלח: להלן לשון ספה"ק **דגל מחנה אפרים** (פר' קרח ד"ה ברית): "ברית מלח עולם" (קרח, במדבר י"ח י"ט), דהנה כשיש צדיק בעולם במעשיו ובמחשבתו הזכה הוא משבר ומבטל תאוות זרות מן העולם, וזהו שמרמז ברית היינו הצדיק הוא בחינת מלח לעולם כמו מלח ממתק את הבשר שלא יסריח וסרחון הוא מסטרא אחרא כן הצדיק הוא בחינת מלח לתקן סרחון העולם לבטלו כמו (תהלים קי"ב, י) תאות רשעים תאבד והבן, עכ"ל דגל חנה אפרים.

חסידות: נועם אלימלך: ברית מלח: להלן לשון ספה"ק **נועם אלימלך** (פר' קרח): זהו ברית מלח עולם הוא. ברית היינו התורה הנקרא ברית. מלח רוצה לומר מלשון ממולח שפירוש מעורב והיינו

והנראה בזה הוא, שהתורה קמ"ל בזה את תיקון הקרבן מן המדרגה הנמוכה ביותר. כעין מקור הדין שכל עשרה אנשים מישראל נחשבים למנין הנלמד מן עדת המרגלים, שהיו במדרגה הנמוכה ביותר, וכן לימוד מצוות שאר כסות ועונה באמה עברייה, שהיא בבחינה נמוכה והיא הנצרכת ביותר לצווי התורה בזה.

ברית מלח: כתב רש"י (על פסוק זה), מלח ברית-שהברית כרותה למלח מששת ימי בראשית שהובטחו המים התחתונים ליקרב במזבח במלח וניסוך המים בחג, עכ"ל. אלא, שמלבד "מלח ברית" הנזכר בפסוק כאן עוד נזכר ברית מלח בהבטחת הקב"ה את הכהונה לאהרן ולבניו כמ"ש " כל תרומות הקדשים וגו', נתתי לך ולבניך ולבנותיך אתך לחוק עולם ברית מלח" וגו' (קרח, במדבר י"ח י"ט). כן איתא גם בגמ' מסכת יומא (דף ע"ב ע"ב), וז"ל: אמר רבי יוחנן שלשה זירים הן של מזבח ושל ארון ושל שלחן. של מזבח זכה אהרן ונטלו. של שלחן זכה דוד ונטלו. של ארון עדיין מונח הוא כל הרוצה ליקח יבא ויקח. רש"י: שלשה זירין - נעשו בכלי הקודש של מזבח סימן לכתר כהונה ושל ארון סימן לכתר תורה ושל שולחן סימן לכתר מלכות שהשולחן הוא סימן לעושר מלכים: של מזבח זכה אהרן ונטלו של שלחן זכה דוד ונטלו - שהכהונה נתנה לאהרן ברית מלח (במדבר יח) וכן המלכות לדוד ולזרעו (תהלים יח), עכ"ל רש"י. **צע"ק:** לכאור' צריך עיון קצת בדברי רש"י מדוע לא הזכיר את הפסוק ברית מלח הנאמר במלכות בית דוד. כמ"ש "הלא לכם לדעת כי ה' אלוקי ישראל נתן ממלכה לדוד על ישראל לעולם לו ולבניו ברית מלח" (דברי הימים ב י"ג ה).

מליחות מי הים: להלן לשון הזוהר חדש בראשית, שמבאר טעם מליחות מי הים. ׀לכאורה יש שייכות בין דברי הזוהר דלהלן לדברי רש"י הנ"ל שהזכרת מים התחתונים במליחות הקרבנות היא בסבת הרקיע המבדיל בין מים למים. להלן לשון הסולם (זוהר חדש בראשית אות שס"ו-שס"ז): **א"ר**

וזה לשונו: חיים ושלוש ובריאות לאהו בני המופלג החסיד מ' מנחם מענדיל שיחי'. ראיתי מכתבך לאחיק מ' משה בצלאל שי' ואודיעך אשר פלפלו על דברי הגמ' [מסכת מנחות דף כ"א ע"א, תקריב מלח, מכל מקום תקריב ואפילו בשבת תקריב ואפילו בטומאה] תקריב מלח אפי' בשבת, ולא עלה בידנו פי' נכון. אדרבא תמהתי על כל התירוצים אפי' יש במליחה חילול שבת מ"מ כמו שחיטה והקטרה דוחה שבת למה לא תדחה המליחה מאחר שהמלה מעכב במנהה, ואפי' בקרבן דכשר דיעבד בלא מלח מ"מ כיון דהיא מצות הקרבה במלח למה לא תדחה. ונסתפקנו אם המצוה דוקא ליתן המלח על הבשר קודם הקטרתו או סגי בנותן מלח אח"כ כשהיא כבר על האש ואם כן היה סלקא דעתך שלא ליתן המלח עד אחר הקטרה ואז בוודאי לא הוי עיבוד ומיתורא דקרא ילפינין דרשאי ליתן מלח אפי' קודם הקטרתו. אך יש להוכיח דהמצוה ליתן דוקא קודם הקטרה מדברי הרמב"ם דמקטיר בלא מלח לוקה. והקשוני מאי שנא ממה שכתב הרמב"ם בנכנס ברגל ולא הביא קרבן דהוי לאו שאין בו מעשה דכניסה לאו איסור היא רק מה שלא הביא עם קרבן וה"נ הקטרה לאו איסור רק מה שלא מלחו. ובעל כרחך צריכין לחלק דהתם דיש לו תשלומין להביא הקרבן אח"כ לא חשיב מעשה איסור אבל הכא אבר בלא מלח אסור להקטיר והוי מעשה איסור. אבל אי נימא דרשאי ליתן מלח אחר הקטרה א"כ וודאי הוי לאו שאין בו מעשה ומוכח דצריכין ליתן המלח מקודם והדרא קושיא לדוכתא, ועלה בדעתי לפרש באופן אחר ע"פ מ"ש רש"י ברית מלח שהבטיח הקב"ה למים תחתונים להעלות מלח על דקרבן לעשות שלום בין עליונים לתחתונים ע"ש שברית כרותה מששת ימי בראשית לכן הוי סד"א דבשבת שיש שלום בין עליונים לתחתונים א"צ לברית מלח שהוא עצמו ברית לכן צריך קרא תמלח אפי' בשבת, אך גם זה אין מספיק דהא אמרו שם בגמ' ג"כ תקריב אפי' בטומאה א"כ ע"כ צריכין לדחוק דה"א דמלח אינו

כשהצדיק מערב התורה במחשבות קדושות וטהורות כדי שיהא באחדות עם כביכול ברוך הוא. עולם הוא פירוש על ידי זה הוא ממשיך הבורא ברוך הוא בעולם הזה להיות שכינתו בתוכנו ולהשפיע לנו כל טוב. והנה הדביקות שיש להבורא ברוך הוא בנו הוא נקרא בשם תרומה והטעם מחמת שהשם יתברך מרומם ומגביה אותנו בקדושתו ולכן נקרא תרומה לשון התרוממות. והדביקות שלנו נקרא משמרת לפי שאנחנו חייבים לשמור עצמנו תמיד שלא יפסיק דבקותינו מהבורא ברוך הוא כביכול חלילה אפילו רגע, עכ"ל הנוע"א.

חסידות: קדושת לוי: דין וחסד שבמלח: להלן לשון ספה"ק **קדושת לוי** (פר' קרח): ברית מלח עולם. הוא נאמר אחר מעשה קרח, כי קרח רצה להיות כולם כהנים ולא לוי וכהן מורה על חסד ולוי על דין ורצה להיות הכל חסד ובאמת צריך שיהיה דין ורחמים בעולם. והנה הרמב"ן הקדוש כתב המלח הוא כח אש אשר במים נמצא המלח הוא מן כח אש ומים, היינו דין וחסד שניהם הם הנהגת העולמות. וזה שנאמר זה אחר מעשה קרח להראות כי בטל מעשה קרח שרצה להיות כולו חסד, ולא כן הוא כי צריך להיות דין וחסד. עכ"ל הקדו"ל.

מעשה חסידים: זכורני שפעם אחת בעשי"ת בעת שלמדו בכולל הוראה הלכות מליחה (שו"ע יור"ד סימן ס"ט ד'), התלהב אחד מן החסידים הלומדים וחזר במה וכמה פעמים על לשון המחבר (שם), יפזר עליו מלח שלא ישאר בו מקום מבלי מלח. וחזר על הדברים בהתעוררות הזמן המסוגל לתשובה, עד שלא יכל עוד לכבוש את עצמו וקרא בקול רם: יפזר עליו מלך (מלכי המלכים), עד שלא ישאר מקום פנוי מבלי מלך. שמלא כל הארץ כבודו.

פלפול במליחה בשבת וברית מלח מהשפ"א: להלן פלפול מהשפת אמת במליחת קרבנות בשבת וברית מלח (נדפס בשפ"א ליקוטים פר' ויקרא),

מן היסוד דז"א, לעולם הזה. ועל כן אלו בעלי תשובה הם עליונים ואלו צדיקים גמורים הם תחתונים. אשרי חלקם של בעלי תשובה, שממשיכים השפע מבינה ליסוד דז"א, ואשרי חלקם של הצדיקים שבשבילם העולם מתקיים. שממשיכים השפע מיסוד דז"א לעולם הזה. (ויקרא, סולם אות רע"א-רע"ב).

[ג' שערי תשובה: יש להתבונן בדברי הזוהר במעלת בעלי תשובה הגבוהה ממעלת הצדיקים, שבמדרגת יסוד צדיק [ז"א], על שהם מתדבקים במדרגת התשובה שבבחינת ספירת בינה, הנקראת בשם תשובה כנזכר בזוהר ויקרא לקמן (סולם אות ר"ט), כורסיי דרחמי דאיהי תשובה, אמא עלאה. דהיינו ספירת בינה. [כן נזכר גם לעיל סולם אות רנ"ז-רנ"ח], וכן בזוהר רע"מ נשא סולם אות צ']. בזה יובן גם נ' שערי תשובה הנז' בספרי החסידות (מובא לקמן במאור ושמם מטות ומסעי). שכפי שישנם נ' שערי בינה, ישנם גם נ' שערי תשובה. אלא, שהצדיקים העושים תשובה כל ימיהם על כל מעשיהם, כנז' כו"כ פעמים בספה"ק נועם אלימלך (כדלקמן), זוכים בב' המדרגות הנז' כאן.

דברי אדמו"ר שליט"א: בעת שאמור"ר כ"ק אדמו"ר שליט"א עיין בדפים אלו, הוסיף לבאר בענין נ' שערי תשובה שכנגד נ' שערי בינה [ששניהם בבחינת ספירת בינה], שככל שתגדל הבינה אצל האדם כן יזכה להתדבק גם בשער התשובה שכנגדו. שכיון שהוסיף בינה יוכל גם לתקן את מעשיו. ע"כ דברי קדשו.

תשובה: עוד יש להתבונן במלה תשובה ששורשה הוא **תשוב ה'**. כלומר תשוב האות ה"א תתאה [שבשם הוי"ה], למקומה, להתחבר באותיות יה"ו אחר שנפרדה מהם בסבת קלקול המעשים. שהפירוד הנגרם במדרגות עליונות על ידי קלקול המעשים, הוא מצד שורש נשמות נשמות ישראל בספירת מלכות הכללית הנקראת כנסת ישראל, על כן, בסבת כל המעשים שאינם

מעיקר הקרבן ולא דחי שבת וטומאה והטעם צ"ע. ע"כ הי' דברינו בזה, והשי"ת ישפות לך שלום ובריאות כנפש אביך הדז"ש וטובך הק' ארי' ליב מפ"ק גור].

בעלי תשובה (ויקרא, סולם אות רע"א-רע"ב)

(רע"א): ועל דא תנינו, אתר דבעלי תשובה יתבי, צדיקים גמורים לא יתבי ביה. מ"ט. אלא אינון אתתקנו באתר עלאה, באתר דשקיו דגנתא משתכח מתמן. ודא הוא תשובה. ועל דא אקרוין בעלי תשובה. ואלין אתתקנו באתר אחרא, דאקרי צדיק. (רע"ב): ועל דא אלין יתבין באתר עלאה, ואלין יתבין באתר זוטרא. מ"ט. אלין תייבין מיא לאתרייהו, מאתר עלאה דנהרא עמיקא, עד ההוא אתר דאקרי צדיק. וצדיקים גמורים, נגדין לון מההוא אתר דאינון יתבי, להאי עלמא. וע"ד אלין עלאין ואלין תתאין. זכאה חולקיהון דמארי תשובה. וזכאה חולקיהון דצדיקייא, דבגיניהון עלמא מתקיימא.

הסולם

(רע"א): וע"כ למדנו, במקום שבעלי תשובה יושבים, צדיקים גמורים אין יושבים שם. מהו הטעם. ומשיב, אלא הם בעלי התשובה נתתקנו במקום עליון במקום שהשיקוי של הגן נמצא שם, דהיינו בינה, שהוא משקה את הגן שהוא מלכות. וזו היא תשובה. כנ"ל שמשיב המלכות אל הבינה. וע"כ נקראים בעלי תשובה. ואלו, צדיקים הגמורים, נתתקנו במקום אחר, שנקרא צדיק, שהוא יסוד דז"א. (רע"ב): וע"כ אלו, בעלי תשובה, יושבים במקום עליון, שהוא בינה. ואלו, צדיקים גמורים, יושבים במקום קטן, דהיינו ביסוד דז"א. מהו הטעם. הוא, כי אלו בעלי תשובה, משיבים המים, שהם השפע, למקומם, ממקום עליון של הנהר העמוק, שהוא בינה, עד אותו מקום שנקרא צדיק. שהוא יסוד דז"א. וצדיקים גמורים ממשיכים את השפע, מאותו מקום שהם יושבים, דהיינו

רצונם בכל אלו המדרגות המבוארות בהרחבה בהקדמה לספר הזוהר (סעיפים מ-נ"ד), יעו"ש. אלא, שלפי זה שמעלת הצדיקים כנ"ל כלולים מכל ב"ע, יש להבין את מעלת בעלי התשובה הגבוהה ממעלתם כמפורש בזוהר הנ"ל (ויקרא רע"א-רע"ב).

בעלי תשובה: הקדמה: אין בכל הנכתב להלן אלא כדי נגיעה באפס קצהו של חשיבות הנושא וגודל מעלת בעלי התשובה שב"ה או זוכים לראותם מתרבים עולים ומתעלים, וכן או מצפים ומתפללים על מרבית בני"ש שיזכו גם הם לכך. אלא, שאיננו מסוגלים להבין מספיק את גודל כליהם הרוחניים הגדולים של אותם בעלי תשובה, שכליהם גדולים מאלה שלנו, כיון שגם את גודל הכלים הרוחניים שלנו עצמנו איננו מכירים ואפשר שאפי' איננו משתמשים בהם. בהיות, שכל המידות [הרעות] שבנו אינם אלא כיויים והעלם היכול לבא לידי גילוי, וכן עצם המלה מדות היא קביעת שיעורי הכלים הרוחניים כדרך מדות כלי גשמי. על כן כל עוד לא גילינו את כל ההעלם שבנו, איננו מסוגלים להבין את גודל הכלים הרוחניים של אחרים. מלבד זאת יש להבין, כי על פי ערך ההפכי בין כלים לאורות הכלים היותר גדולים הם הנמוכים יותר. מכאן שבהיפוך בעלי התשובה את כליהם הגדולים למדרגות התשובה והקדושה, הם מתדבקים במדרגה גבוהה יותר. עוד יש להתבונן בגודל המהפך שנעשה על ידי בעלי התשובה בעת חזרתם לדרך התורה, הכולל שינוי מן הקצה לקצה בכל התחומים ובכל צורת החיים, עד שאין כדוגמת הדבר הזה בשום התעלות ממדרגה למדרגה בעבודת האנשים המצויים בתורה ומצוות כל ימיהם. ופשיטא שכמעט ואי אפשר להבין את הקושי הגדול העובר עליהם בכל זה, שאין כדוגמתו בעבודת ה' הרגילה. ועיון במובא לקמן מספרי החסידות.

עצה חשובה ונחוצה לבעלי תשובה: בכל המתבאר עד הנה במעלת בעלי התשובה, יש

מחברים ומקושרים לרצון ה', נפרדת האות ה' משאר האותיות. כמ"ש "ובפשעכם שולחה אמכם", כמפורש בזוהר בראשית א' (סולם אות קמ"ד, ויקרא ק"ז-ק"ח, אחרי שכ"ד). מכאן, שהתשובה היא, החזרת ספירת המלכות למקומה במדת הרחמים. והיא מדת הרחמים עצמה לקבל את השבים בתשובה. אחר שזיכנו את רצונם לשוב למדרגות הקדושה. אשר על כך או מתפללים בכל יום בתפלת שמו"ע, השיבנו אבינו לתורתך והחזירנו בתשובה שלמה לפניך, בא"י הרוצה בתשובה. היינו שבכל ימי חיינו עלינו לשוב בתשובה, עד שנזכה לעשותה אכ"ר.

הבינה תגדל מהמעשה: אלא, שלפי"ז שחובת התשובה היא על אחד ואחד מישראל, ומעלת הזוכים בה היא במדרגת בינה, יש להבין את מעלת הצדיקים. שגבוהה בוודאי ממדרגת כלל האנשים העוסקים בתשובה כל ימיהם, ובזוהר הנ"ל לכאור משמע לא כן. ואולי אפשר לבאר על פי **האגרת מפרשיסחא**. שכתב הרבי ר' בונים "הבינה תגדל מהמעשה, כי המעשה רז והבינה אור ושניהם דומים" וכו' עכ"ל. היינו, שככל מדרגה בפני עצמה יש חלק הנקרא מעשה וחלק הנקרא בינה. וככל שמרבים במעשים טובים וראויים, כן גדלה גם הבינה שבאותה קומה, ועל ידי כן המעשים שלאחר מכן יהיו במדרגה חשובה יותר, ועל ידם שוב תגדל הבינה וכן הלאה על זה הדרך. היינו שאכן כל אדם מחויב לשוב בתשובה כל ימיו וזוכה למדרגת בינה כפי שיעור מעשיו ויגיעתו בתורה ומצוות. אלא שמעלת הצדיקים גבוהה בכמה וכמה קומות ומדרגות מקומת כלל האנשים. כמפורש בפתחה לחכה"ק (סעיף ק"ט), וז"ל: ודע שהתחוננים הראויים להעלות מ"ן הנ"ל, הם רק בחינת נר"ן דצדיקים, שכבר כלולים מבי"ע ויכולים להעלות מ"ן לזו"ן דאצילות הנחשבים לבחינת עליון שלהם וכו'. כי אין מדרגה יכולה להעלות מ"ן או לקבל שפע, רק מהעליון הסמוך וכו', עכ"ל פלחכה"ק. ביאור בקצרה: פירוש מדרגת הצדיקים הכלולים מעולמות ב"ע הוא, שכבר זיכנו את

שיתקלקל האדם והוא יפול בשחיתות קלקול הניצוץ ההוא כי יחטא ואשם באותו החטא אשר נתקלקל הניצוץ הזה. **ושמעתי מהרב הקדוש האלקי האב"ד דק"ק נשחיזי** זצוק"ל כי מפני זה יארע **לבעלי תשובה** שחוזרים לקלוקלם אחר כך **מפני שאין נזהרין באכילתם** לאכול בקדושה ועל ידי כן הניצוצים המגולגלים בהמאכלים ההם מושכים אותם אחורנית. וכן אירע לאבותינו כי בבואם לארץ מלאה כל טוב ונמשכו אחר התענוג הגופני אז חזרו לסורן להיות עובדי עבודה זרה לסיבת אשר נתקלקלו מהניצוצות. עכ"ל ספה"ק מאור ושמש.

גמרא: מקום בעלי התשובה: להלן לשון הגמ' מסכת ברכות (דף ל"ד ע"ב): ואמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנביאים כולן לא נתנבאו [טובה לישראל-רש"י סנהדרין צ"ט ע"א], אלא לבעלי תשובה אבל צדיקים גמורים עין לא ראתה אלהים זולתך [דאין קץ לדבר-רש"י שם]. ופליגא דרבי אבהו דאמר רבי אבהו מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין [דגדול כחן של בעלי תשובה שאין בריה יכולה לעמוד לפניהם-רש"י שם], שנאמר "שלוש שלום לרחוק ולקרוב". לרחוק ברישא והדר לקרוב. ורבי יוחנן אמר לך מאי רחוק שהיה רחוק מדבר עבירה מעיקרא ומאי קרוב שהיה קרוב לדבר עבירה ונתרחק ממנו וכו', עכ"ל הגמ'.

חסידות: מעלת בעל התשובה שמעלה תפלות הצדיקים: להלן לשון ספה"ק **נועם אלימלך** (פר' מצורע ד"ה ועוד), שמבאר מעלת בעלי התשובה כדאיתא בזוהר כאן, שהיא גבוהה ממעלת הצדיקים. וזה לשונו: ועוד איתא בגמרא (מסכת ברכות ל"ד ע"ב) במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד. ונראה לתת טוב טעם לדבר דהנה האדם ההולך בעבודתו יתברך צריך לדקדק על עצמו במאד מאד שלא יבא לו שום פניה וגדלות בעבודתו יתברך שמו דהיינו בעסק התורה או תפלה כי אם ח"ו יבא לו איזה פניה אזי

לתמוה במקצת על כך שבתחילת דרכם בתשובה הם זכו להארת פנים מלמעלה [מהקב"ה], אולם לאחר זמן נראה להם ואולי גם למתבונן מן הצד, שאותה הארת פנים כביכול אינה מאירה להם עוד ח"ו, וכן קשיי הפרנסה וכיו"ב מחלישים אותם ואת רוחם וכדו'. שאלה זו כתובה בספה"ק מאור ושמש (פרשת כי תבא, כלהלן), ותמצית הדברים היא, שבתחילת דרכם זכו לסייעתא דקדושה מכל הניצו"ק שהיו בכל הדצח"מ שלהם, שרצו לקבל את תיקונם על ידם. כדאיתא במשנה סוף מסכת קידושין, שבגלל "הרעותי את מעשי קיפחתי את פרנסתי" בגשמי וברוחני. מכאן, שעל ידי תיקון המעשים היו כל מזונות האדם וכל פרנסתו מצויים לו בהרחבה ונחת וכו', ולא זו בלבד אלא אף זו שכל הניצו"ק היו באים מעצמם אליהם להיתקן על ידם. על כן, לאחר שאותם בעלי התשובה נתחזקו בדרכם, אם ימשיכו להקפיד על מעשיהם ובעיקר בהקפדה וזהירות בברכות הנהנין, לא תיפסק מהם אותה הארת פנים עליונה שזכו לה בתחילה. וזה לשון ספה"ק מאור ושמש:

העצה הנחוצה לבע"ת מספה"ק מאור ושמש:

להלן לשון ספה"ק **מאור ושמש** (פר' כי תבא, ד"ה או): או יאמר והיה כי תבוא אל הארץ וגו'. כי הנה ידוע אשר עיקר כונת בריאת עולם הזה ותוכן עבודתו הוא להעלות העולמות והניצוצות הקדושות ולהבדיל הקליפה מהקדושה. ובפרט אחר חטא אדם הראשון כנ"ל שנפלו הרבה ניצוצות קדושות לבין החיצונים וכו'. ומפני שהנחילנו השם יתברך ארץ חמדה טובה ורחבה כי מפני גודל חשיבות ארצנו הקדושה מגולגלים שם הניצוצין היותר גבוהים, גם באם היו מעלים הניצוצין שבארץ ישראל היו מתעלים על ידי זה כל הניצוצין שבכל העולם והיו מתבררים העולמות מכל וכל. ואולם באם יארע לאדם ניצוץ קדוש אשר נתקלקל הרבה הגם כי הוא ממקום גבוה, אז באם האדם ההוא אינו אוכל המאכל אשר נתגלגל בו בקדושה ובטהרה רק נמשך אחר תאוותו, אז לא די שאין יכולת בידו להעלותו אכן גם כן יש מקום

חסידות: נ' שערי תשובה: להלן לשון ספה"ק **מאור ושמש** (פר' מטות ד"ה איש, ופר מסעי ד"ה וידבר), המבאר נ' שערי תשובה [במדרגת בינה הנקראת תשובה, כדרך נ' שערי בינה]: איש כי ידור נדר לה' וגו', ככל היוצא מפיו יעשה". ונראה כי הנה השורש העיקרי הוא לאדם לאחוז בתשובה כי הוא מדריגה גדולה כמאמרם ז"ל מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד שם, ובפרט בדורות הללו כולם נקראים בעלי תשובה. כי כן שמעתי מצדיק אחד ראש הדור זצוק"ל וכו'. והנה בבעלי תשובה שאמרנו יש מדריגות מדריגות, יש מהם שמקשרים את עצמם בכל נו"ן **שערי תשובה** ויש מהם שמקשרים רק **במ"ט שערי תשובה**, הצד השווה שבהם שיש בהם כח בדבורים הקדושים היוצא מפיהם כן יקום ויתקיים, כדמצינו כמה מעשיות בספרים הקדושים וכאשר שמענו מצדיקי הדור זצוק"ל, עכל פר' מטות.

להלן לשון המאור ושמש פר' מסעי: וידבר וכו', וכן שמעתי מאדומו"ר הרב בוצינא קדישא איש אלקי מו"ה **אלימלך** זצוק"ל, להבין שאמר שעשה תשובה גם על מה שחטא בהיותו **בבטן אמו וצער אותה אז**. וכן דרך הצדיקים הקדושים אשר המה בארץ שהומים יום ולילה על התשובה ומורים להנלויים אליהם כיצד יעשו תשובה וכו'. והנה ידוע שהלויים שרשם מגבורות ושורש שרשם מבינה ששם **נו"ן שערי תשובה**, והם בעלי תשובה האמיתיים שהם נכנסין בשורש שלהם שהוא הנו"ן שערי תשובה וכו', ועל כן הוצרך הרוצח בשוגג לנוס אל הלויים דוקא מפני שהם בעלי תשובות באמת **ומתהלכין בנו"ן שערי תשובה**, וכשיבא אליהם הרוצח בשוגג יתמרמר לבו ויתחרט על חטאו בשברון לב בכל עת ובכל רגע ויבא על ידי כן לתשובה עילאה מעומקא דלבא וכו', עכ"ל].

חטא הכהן הוא באשמת העם

(ויקרא, סולם אות רצ"ד)

"אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו אשר חטא", וגו' (ויקרא ד' ג).

העבדות הזה אינו עולה למעלה. אך כשאדם רשע עושה תשובה על עוונותיו הגדולים דהיינו ח"ו גזל ועריות ושאר עבירות כי אין לך דבר שעומד בפני התשובה וכשעושה תשובה גמורה באמת ובתמים אז מעלה גם כן התפלות של הצדיק שנפלו לו פניות בהם. ולזה במקום שבעלי תשובה עומדים כו'. כי הבעלי תשובה במדריגה גדולה יותר מהצדיק שמעלה גם כן תפלתו והתורות של הצדיק כנ"ל וכו', עכ"ל הנועם אלימלך (פר' מצורע)

חסידות: תשובה בשמחה והתחדשות: להלן

לשון ספה"ק **נועם אלימלך** (פר' במדבר ד"ה או יאמר וידבר ד' אל, שמבאר חובת התחדשות האדם בתשובה: "וידבר ד' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמור" (במדבר א' א). נראה דהתורה מלמדת לאדם שיתנהג עצמו כי להיות שהתורה ניתנה בסניי למען ילמד אדם להיות תמיד מוכנע גדול ונבזה בעיניו כדרך שעשה השם יתברך ברוך הוא שמאם בהרים הגבוהים ובחר בהר סיני הנמוך מכולם. וזהו במדבר סיני. רק לזה צריך האדם שלא יתעצב מחמת גודל הכנעה יפול בעצבות וכו', וזהו באהל מועד. פירוש שיכניס עצמו לאהלו של מועד הוא לשון שמחה וכו'. באחד לחדש השני. פירוש וכו', יראה לעשות תשובה בשמחה ויתחזק עצמו לאמר הרי אני כאלו נולדתי היום ולא אשוב עוד לכסלה וזה נקרא חידוש שנתחדש כבריה חדשה. וזהו באחד לחדש השני כי האדם הזה הוא נתחדש ב' פעמים האחד ביום שנולד והשני ביום שעושה **התשובה** ונתכפר לו. בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים גם כן על דרך הזה כי השם יתברך ברוך הוא הוציאנו ממצרים הם הקליפות גדולות מ"ט שערי טומאה **ותמיד כשאדם עושה תשובה על חטאיו הוא יוצא מהקליפה אל הקדושה ונקרא גם כן יציאת מצרים** וזה נקרא בשנה השנית כי העולם נקרא שנה כנזכר בספר יצירה לומר שגם בשנה השנית פירוש בעולם עכשיו גם כן יש יציאת מצרים שנית והיינו בשעה שעושה אדם תשובה כנ"ל והבן:

חילא לקיימא. "ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים", אליו אינו תנוקות של בית רבן, דעלמא מתקיימא בגיניהון, ויהבין חילא לכנסת ישראל בגלותא. משכנות הרועים, אליו בתי רבן אתר בית מדרשא דאשתכח אורייתא בהון תדירא. (רצג): ד"א "אם לא תדעי לך היפה בנשים" וגו'. ת"ה, בשעתא דצדיקייא אשתכחו בעלמא, ואינו תנוקות של בית רבן משתכחי ולעאן באורייתא, יכלא כ"י לקיימא עמהון בגלותא. ואי לאו, כביכול היא ואינו לא יכלי לאתקיימא בעלמא. ואי זכאין אשתכחו, אינו אתפסן בקדמיתא. ואי לא, אינו גדיין דעלמא מתקיימא בגיניהון, מתפסין בקדמיתא, וקב"ה סליק לון מעלמא, אע"ג דלא אשתכח בהו חובה. ולא דא בלחודוי, אלא רחיק מניה לכ"י ואתגלייא בגלותא.

הסולם

(רצב): אמר לה הקב"ה, לכנסת ישראל: עזבי את שלי, דהיינו שלא תדבר מן החסר לז"א, כי שלי, הוא דבר סתר מלהודע. אבל אם לא תדעי לך, במה שנוגע לעצמך, הנה לך עצה. היפה בנשים, הוא, כמש"א הנך יפה רעיתי, דהיינו שהוא שם של כנסת ישראל. צאי לך בעקבי הצאן אלו הם הצדיקים, שהם נדשים בין עקבים, כלומר שהכל דשים אותם ברגליהם, ובשבילם ינתן לך כח להתקיים. ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים, אלו הם תנוקות של בית רבן, שהעולם מתקיים בשבילם, ונותנים כח לכנסת ישראל בגלות. משכנות הרועים, אלו הם בתי רבם, מקום בית המדרש, שהתורה נמצאת תמיד בהם. (רצג): פירוש אחר, על "אם לא תדעי לך היפה בנשים" וגו'. בוא וראה בשעה שצדיקים נמצאים בעולם, ואלו תנוקות של בית רבן נמצאים, ועוסקים בתורה, יכולה כנסת ישראל להתקיים עמהם בגלות. ואם לא, אם אינם בשיעור המספיק. כביכול היא והם אינם יכולים להתקיים בעולם. ואם צדיקים נמצאים, הם נתפשים תחילה, ומתים כדי לכפר על בני דורם. ואם לא, אלו הגדיים

(רצד): ה"ד "אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם". אמאי יחטא. לאשמת העם, בגין חובי עלמא דגרמו האי, לאשמת העם ודאי, ולא לאשמה דיליה. יחטא: יגרע טוביה, ודאין דיניה בכלא, כד"א "והייתי אני ובני שלמה חטאים". ד"א "אם הכהן המשיח", דא קב"ה כדקאמרן. "יחטא", יגרע מן כ"י ומעלמא, דלא יהיב להון ספוק ברכאן. אמאי. איהו "לאשמת העם" ודאי, בגין חובה דעמא היא.

הסולם

(רצד): הדא הוא דכתיב אם וכו': ז"ש, "אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם". הכהן המשיח הוא הקב"ה, ולמה יחטא, הוא בשביל אשמת העם, דהיינו בשביל עונות העולם שגרמו לו זה, לאשמת העם ודאי, ולא לאשמה שלו. יחטא, פירוש, שיגרע טובו, ודן הכל בדין. כש"א "והייתי אני ובני שלמה חטאים. פירוש אחר, אם הכהן המשיח, זהו הקב"ה כמו שאמרנו, יחטא פירוש יגרע מן כנסת ישראל ומן העולם, שאינו נותן להם ברכות לפי צרכם. ולמה הוא. הוא לאשמת העם ודאי, משום עונות העם הוא. וב' הפרושים קרובים זה לזה. והפירוש הב' משלים מה שחסר בפירוש הא'. (ויקרא, סולם אות רצ"ד).

העולם מתקיים בזכות תשנ"ד

(ויקרא, סולם אות רצ"ב-רצ"ג)

"הגידה לוי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים שלמה אהיה כעומיה על עדרי חבריך: אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים" (שיה"ש א' ז-ח) זוהר: (רצב): א"ל קב"ה, שבוק אנת דידי, דהא דידי מלה טמירא הוא לאתידע. אבל "אם לא תדעי לך", לגרמך, הרי לך עיטא. "היפה בנשים", כד"א הנך יפה רעיתי" (שם, א' ט"ו). "צאי לך בעקבי הצאן", אליו אינו צדיקייא, דאינו נדשין בין עקבין, ובגיניהון יהיב לך

כהן שחטא וש"צ שטעה

(ויקרא, סולם אות רצ"ח-ש"א)

"אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו אשר הטא, וגו' (ויקרא ד' ג'). זוהר: (רצ"ח): ר' יצחק אמר, "אם הכהן המשיח יחטא", דא כהן דלתתא, דאתתקן לעבודה ואשתכח ביה חטאה, "לאשמת העם" הוא דהוי ודאי. ווי לאינון דסמיכינ עליה, כגוונא דא, שליחא דצבורא דאשתכח ביה חטאה, ווי לאינון דסמיכינ עליה. א"ר יהודה, וכ"ש כהנא, דכל ישראל, ועלאין ותתאין כלהו מחכאן ומצפאן לאתברכא על ידוי. (רצט): דהא תנינו, בשעתא דכהנא שארי לכוונא מלין, ולקרבא קרבנא עלאה, כלא אשתכחו בברכתא ובחדוותא. ימינא, שארי לאתערא. שמאלא אתכליל בימינא, וכלא אתאחיד ואתקשר דא בדא, ואתברכוך כלהו כחדא. אשתכח, דעל ידא דכהנא, מתברכאן עלאי ותתאי, והא אוקמוה. ובגין כך בעי לקרבא קרבנא עליה, בגין דיתכפר חוביה. (ש): אמר רבי יוסי, הא תנינו, דעל ידא דכהנא אתכפר חובא דב"נ, כד קריב קרבנא. השתא דאיהו חטי, מאן מקריב עליה, ומאן יכפר עליה. אי תימא דאיהו מקריב על נפשיה, הא איהו אתקלקל, ולא איהו כדאי דיתברכוך עליה עלאי ותתאי. תתאי לא יתברכוך על ידיה, כל שכן עלאי. אמר רבי יהודה, ולא. והא כתיב וכפר בעדו ובעד ביתו, אמאי בעיא לכפרא עליה, בגין דאיהו חב יכפר על גרמיה, דכתיב וכפר בעדו. (שא): אמר רבי חייא, הא ידיע באן אתר אתקשר כהנא רבא. ובאן אתר אתקשר כהנא אחרא, וההוא דאקרי סגן ידיעא. בגין כך, כהן אחרא קא מקריב קרבניה בקדמיתא, וסליק ליה עד ההוא אתר דאתקשר ביה. בתר דכהנא סליק לההוא אתר, לא מעכבין ליה לסלקא לאתריה, ולא תכפרא חוביה. ועל דא, אחרא קא מקריב עליה קרבניה. כיון דאחרא הוא מקריב, ולא מסתפקין כל כך על ידיה, לבתר איהו מקריב, ואינון עלאין, כלהו מתחברין לכפרא חוביה. ומלכא קדישא אסתכח על ידיהו. כגוונא דא, המתפלל ושעה יעמוד אחר תחתיו.

שהעולם מתקיים בשבילם נתפסים תחילה, והקב"ה לוקחם מן העולם אע"פ שלא נמצא בהם חטא, ולא זה בלבד, אלא שמרחיק ממנו את כנסת ישראל, והיא יוצאת לגלות. (ויקרא, סולם אות רצ"ב-רצ"ג).

[חסידות: ספר נועם אלימלך (ליקוטי שושנה):

אם לא תדעי לך היפה בנשים כו' פירוש כנסת ישראל מתפללת בעד ישראל ואומרת להקדוש ברוך הוא אם לא תדעי כו' דהנה כשישראל מתנהגין כשורה בכל עסקיהם דהיינו בעניני הגשמיות ומשא מתן באמונה אז זה נוח לפניו יתברך ומסתכל במעשיהם אבל אם ח"ו אין מתנהגין כשורה אין רואה במעשיהם ומסתלק ידיעתו מן המעשים הללו ונשים רמו לגשמיות שהוא לשון נקבה ועל זה אומרת כנסת ישראל אם לא תדעי לך היפה בנשים דהיינו אם אין מעשה הגשמיות נוחין בעיניך צאי לך בעקבי הצאן פירוש הסתכל בעקבי הצאן דהיינו הרקנים שבהם מלאים מצות כרמון ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים כלומר תן דעתך על הצדיקים הגדולים המחוברים ומקורבים אל הצדיקים הגדולים וגדיותיך לשון גדי הרך לשון קטנות על משכנות הרועים הצדיקים השלימים. עכ"ל הנוע"א, לקוטי שושנה.

מראה מקום בזוהר: הבל פיהם של תשב"ר: מאן

מקיים עלמא, קל ינוקי דלעאן באורייתא (הקדמת הזוהר סולם אות ו'). באורייתא אתברי עלמא וכו', ברוחא עביד קב"ה עלמא, וברוחא מתקיימא. רוחא דאינון דלעאן באורייתא, וכל שכן רוחא דהבל דרביי דבי רב (בראשית ב', סולם אות קע"ז). אמר ליה, לית דרא מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן, כד אינון רכיכין, זוהר חדש בראשית (סולם אות שכ"ח). אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תשב"ר שלא חטאו (בא, סולם אות קמ"ג).

הסולם

(רצ"ח): רבי יצחק אמר, אם הכהן המשיח יחטא, זה כהן שלמטה, שנתתקן לעבודה בבית המקדש, ונמצא בו חטא, לאשמת העם הוא ודאי, שהעם יאשמו בשביל זה, כי אוי לאלו הסומכים על עבודתו. כעין זה הוא שליח צבור שנמצא בו חטא, אוי לאלו הסומכים עליו. א"ר יהודה, וכל שכן הכהן, שכל ישראל, ועליונים ותחתונים, כולם מחכים ומצפים להתברך על ידו. (רצ"ט): כי למדנו, בשעה שהכהן מתחיל לכוון כוונות, ולהקריב קרבן העליון, דהיינו להקריב יחוד המלכות בז"א, הכל נמצאים בברכה ובשמחה, הימין, שהוא חסד, מתחיל להתעורר, והשמאל, שהוא דין, נכלל בימין, והכל מתאחז ומתקשר זה בזה, ומתברכים כולם יחד. נמצא שעל ידי הכהן מתברכים העליונים והתחתונים. וכבר העמדנו. וע"כ, אם חטא, צריך להקריב קרבן עליו, כדי שיתכפר עונו. (ש): אמר ר' יוסי, הרי למדנו, שעל ידי הכהן מתכפר חטאו של אדם, כשהוא מקריב בשבילו קרבן. שואל, עתה, שהוא עצמו חטא, מי מקריב עליו, ומי יכפר עליו. אם תאמר שהוא מקריב לעצמו, הרי הוא נתקלקל, ואינו ראוי שיתברכו בשבילו

עליונים ותחתונים, כי אם התחתונים אינם מתברכים על ידו, (כמ"ש באות רצ"ח) כל שכן עליונים. אמר ר' יהודה, ולא, הרי כתוב, וכפר בעדו ובעד ביתו. ולמה צריך לאחר שיכפר עליו משום שחטא, והוא יכול לכפר על עצמו, שכתוב, וכפר בעדו. (שא): אמר ר' חייא, הרי ידוע באיזה מקום נקשר כהן גדול, שהוא בחכמה, ובאיזה מקום נקשר כהן אחר, ואותו שנקרא סגן ידוע שהוא בחסד. ועל כן כהן אחר מקריב קרבנו של כהן גדול, שנקרא הכהן המשיח, בתחילה, ומעלה אותו עד אותו המקום שמקושר בו, דהיינו עד חסד דז"א, ואחר שהכהן העלה אותו, את הקרבן, עד אותו מקום, שהוא חסד, אין מעכבים את הכהן הגדול להעלות למקומו שהוא חכמה, שיתכפר חטאו. וע"כ כהן אחר מקריב עליו קרבנו, וכיון שאחר מקריב ואין מסתפקים כל כך על ידו, כי אינו יכול להעלות רק עד החסד, ובחינת כהן גדול הוא עד החכמה, הנה אח"כ הוא, הכהן הגדול עצמו, מקריב, ואלו העליונים מתחברים כולם לכפר חטאו. והמלך הקדוש מסכים עמהם. כעין זה, המתפלל, וטועה, יעמוד אחר תחתיו. (ויקרא, סולם אות רצ"ח- ש"א).

[הסתר כפול ותיקונו] מרדכי הצדיק, באמנו את הדסה היא אסתר, תיקן את ב' ההסתרות שבהסתר כפול. שתחילה תיקן טהרה מזוהמתא ומסטרא דהי"א בסוד מירא דביא. כמ"ש ...ויושבת בחיקו. ובעבור זה זכה אחר כך בלבוש מלכות ועטרת זהב גדולה, כמ"ש "את שני המארת הגדולים". שעל כן נרמז שמו בפס' מר דרוו, דהיינו חירות ממלאך המות. (פרי חכם ב', אגרת ל', עמ' ק"ב-ק"ג)